

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: *Algemeene Kennisgeving.* — Bij Pater Kleyntjen's S. J. Atlas der R.-K. Missie in Nederlandsch-Oost- en West-Indië, door Mr. Drs. P. A. F. Blom c.-n. — *Naschrift op het boek van het volkskredietwezen van Dr. J. C. W. Cramer, door E. L. K. Schmülling.* — *Die Britse Ryk. Boekbespreking door C. G. S. S.* — *Aanteekeningen uit de geschiedenis van W. Indië.* — *Van Week tot Week.* — *Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.* — *Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers.* — *Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.* — *Suriname.* — *Curacao.* — *Uit den Verren Vreemde.* — *Berichten der Afdelingen: I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. Bergen op Zoom, IV. Breda, V. Utrecht en Omstreken.* — *Mededeelingen: Van het Hoofdbestuur.* — *Mutatiestaat van 8 tot 15 October.*

ALGEMEENE KENNISGEVING.

De contributie van dengene, die na 1 October als lid toetreedt, geldt tevens voor het eerstvolgend jaar. (Art. 2 H. R.)

Bij Pater Kleyntjen's S. J. Atlas der R. K. Missie in Nederlandsch-Oost- en West-Indië,

door

Mr. Drs. P. A. F. BLOM, c.-n.

I.

Schreef ik in een noot van de opstellen over adatrecht en missie in de laatste nummers van het jaar 1928 van „Studiën”, dat er een missie-atlas verschenen was; verschillende omstandigheden beletten mij voorshands daarop nader de aandacht te vestigen.

De missie-tentoonstelling te Scheveningen bracht mij de gelegenheid te binnen om de attentie weer eens op den beschavingsarbeid van onze missionarissen in onze Oost en West naar voren te brengen, terwijl dan aan de hand van de atlas tevens kan nagegaan worden, waar hun arbeidsveld precies ligt. Na de verschijning in 1925 van J. Mooy's atlas van de Protestantische Kerk in Nederlandsch Oost-Indië is voor onze Oost althans de gelegenheid om na te gaan, wat door zending en missie aan werk gedaan wordt. Voorloopig zal ik met de missie volstaan.

Begin ik met de West: Suriname en Curacao.

A. Suriname, hier werkt de orde der Redemptoristen, met als hoofd een apostolisch vicaris ter standplaats Parimaribo.

Staties vinden wij:

a. in het Westen te: Nieuw-Nickerie, Paradise, Burnside, Pinard, Mary's hope en Welgelegen;

b. in het Oosten: te Albina;

c. in het Midden:

ten Oosten van de Parimaribo-rivier:

Hecht en Sterk, Nieuw-Levant, Marienburg, Voorburg, Willemsburg, Orelana Kr., Indianen, Rorac, Gr. Charillon, Berenslust, Esterslust;

ten Westen van de Parimaribo-rivier:

Antonigrón, Bethania, Smithfield, Wanca Kerk, Nieuw Voorzorg, Welgedacht, Domburg, Onverwacht, Matuarila, Marianella, Indianen (Kr.), Libanon, Leydorp, Dampara, Indiana (Arrow).

B. Curacao met bijbehorende eilanden: Hier werken de Dominicanen evenzoo onder een apostolisch vicaris ter standplaats Willemstad te Curacao.

Staties vinden wij:

a. Curacao, te Westpunt, Barber, St. Martha, St. Willibrord, Sta. Maria, Sta. Rosa, Montagne, Janwe;

b. Bonaire, te Rincon en Kralendijk;

c. St. Eustatius, te Oranjestad(?);

d. St. Martin (voor zoover ons toebehoorende), te Philipsburg;

e. Aruba, te Noord, Oranjestad, Sta Cruz en Saboneta.

Als wij nu weten, dat Suriname 4 maal en Curacao met daarbij behorende eilanden 1/2 maal zoo groot als Nederland, dan zal straks aan te toonen zijn, dat de missionering van de Oost nog zeer aan het begin staat.

Nu de missie in Oost-Indië.

Was er aanvankelijk één orde naar onze Oost gezonden om werkzaam te zijn in partibus infidelium, de Jezuïeten, thans zijn niet minder dan elf orden en congregaties werkzaam op de verschillende eilanden van den Indischen Archipel.

Te onderscheiden vallen vier vicariaten en vijf prefecturen:

I. Op Java heeft men het apostolisch vicariaat van Batavia met als zetel van den vicaris Batavia. Drie orden werken in dit deel:

a. de Jezuïeten, die behalve te Weltevreden, ook te Meester Cornelis, Buitenzorg en Soekaboemi staties hebben.

Hun hoofdvestiging ligt echter in Midden-Java: vooral in de residenties Kedoe en Djogjakarta:

Staties: 1. Kedoe: te Ambarawa, Salatiga, Magelang, Soemberredjo, Tempoeran, Bendo, Boroboedoer, Klanton, Salam, Moengkid en Moentilan; voorts Djogjakarta: te Sedajoe, Wates, Klaten en eindelijk Djogjakarta zelf; volledigheidshalve verdienen nog vermelding de staties:

3. te Semarang (zeer belangrijk) en

4. te Soerakarta;

b. de Kruisheeren, die in de residenties Cheribon, Indramajoe, Krawang, Midden-Priangan en Oost-Priangan hun werk uitoefenen, tot nog toe slechts, daar de orde zich zeer recent eerst gevestigd heeft op Bandoeng, Tjimahi, Garoet en Cheribon;

c. de Missionarissen van het H. Hart, die in de residenties Pekalongan en Banjoemas nog kort werkzaam zijn en slechts te Tegal en te Tjilatjap een statie hebben.

II. De prefectuur van Soerabaja, waarin de Lazaristen werkzaam zijn, die tot hoofdvestiging heeft Soerabaja, doch voorts staties in Rembang te Tjepoe, in Madioen op de hoofdplaats, in Kediri op de hoofdplaats en op Kortosono en Blitar en eindelijk in het Soerabajasche te Modjokerto en Djombang hebben.

III. de prefectuur der Carmelieten met Malang als hoofdvestiging en staties in: 1. Pasoeroean te Lawang en Baleardjosari; 2. Besoeki te Soekorena, Djember en Glagah Agoeng en eindelijk op 3. Madoera te Kaliangal.

B. De prefectuur van Padang, welke geheel door de Capucijnen wordt bediend, met Padang als standplaats van den prefect; behalve op Sumatra's Westkust zijn er vestigingen in het Gouvernement van Sumatra's Oostkust en van Atjeh en Onderhoorigheden.

a. Sumatra's Westkust: te Padang, Belantoeng(?), Padang Pandjang, Sawah Loento, Fort de Kock en Pajakoemboeh;

b. Sumatra's Oostkust: te Bagan si Api Api, Tandjong Balai, Petissah en Medan.

c. Atjeh en Onderhoorigheden: te Koeta Radja en Sabang.

IV. De prefectuur van Benkoelen, bediend door priesters van het H. Hart, met hoofdvestiging te

JOS. D. NETTEN & Co. - INEFFECTEN

Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Tel. 31201

EFFECTEN

COUPONS

VREEMD GELD

5513

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15

Den Haag

Groote sorteering **HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING**

Spec. Afdeling v. **KLEEDING NAAR MAAT**

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

Palembang, omvattende de residenties Lampongs, Benkoelen, Palembang en Djambi. Staties:

a. in de Lompongs: te Tandong Karang;

b. in Benkoelen: te Benkoelen en te Tandjong Sakti;

c. in Palembang: alleen op de hoofdplaats;

d. in Djambi: nog geen vestiging.

V. De prefectuur van Banka en Billiton.

Deze gewesten worden door de congregaties der H.H. Harten bediend.

De prefect zetelt op Sambong op Banka, terwijl er voorts staties zijn:

a. Banka: te Sambong, Muntok en Blinjoe;

b. op Billiton: te Manggar.

Noch in den Riouw-archipel, noch op de Natoena-eilanden en de Anambas-, en Tambelan-eilanden tot deze prefectuur gerekend wordende, zijn vestigingen aanwezig.

VI. Het Apostolisch vicariaat van Nederlandsch-Borneo, omvattende alleen het geheel Nederlandsch gedeelte van dit eiland, bediend door de paters Capucijnen en de congregatie der H. Familie.

a. Westerafdeling van Borneo.

De apostolisch Vicaris zetelt te Pontianak, terwijl dit gewest geheel door de Capucijnen wordt bediend, behalve de hoofdvestiging zijn staties te:

Mempawah, Singkawang, Njaroemkop, Sempadang, Pelandjau, Sambas, Likoe, alle plaatsen aan de Westkust of in de nabijheid daarvan gelegen; aan de Kapoëas het binnenland in te Sanggau, Sedjiram, Nanga Pinoh, Nazareth en Ben. Martinoes;

b. Zuider- en Oosterafdeling van Borneo.

Staties van voornoemde congregatie uitsluitend te vinden aan de Mahakkan en wel te Lahan; deze missionarissen zijn eerst kort in dit gewest te werk gesteld.

VII. het apostolisch vicariaat van de kleine Soenda-eilanden. Deze buitengewoon bloeiende missie met Ndona op Flores als stand plaats van den Vicaris omvat de eilanden Flores, Adonare, Solor, Lombok en Nederlandsch-Timor.

a. Flores.

Staties zijn te vinden:

I. op West-Flores te Rekas, Roeteng, Toda-Beloe en Radja.

II. Midden-Flores te Nanga Panda, Ende, (op het eilandje nabij de Zuidkust), Ndona, Wolo-Topo, Ngela, Djopoe, Wolo Woroe, Watoe Nesso.

III. Oost-Flores te Nita, Kotting, Maoemere, Hal-Nele, Ili, Lela, Sika, Bola, Nangahale, Bogonator, Hewa, Konga, Lewotobi, Nobo, Lewolaga, Bama, Waibaloen, Larantoeka, Leboatengah, Moelakapoetoe, Hading, Lebao;

b. op Solor te Lewolein;

c. op Adonare te Woerreh en Wawerang;

d. op Lombok te Belang, Lamelara, Lebata, Lerek; dakewa;

Het Weekblad

dat sinds 55 jaar aan de spits gaat der Ned. Geïllustreerde bladen, is:

EIGEN HAARD

EIGEN HAARD

dat uitmunt door smaakvolle verzorging en boeienden inhoud, mag daarom in geen huiskamer ontbreken

Doet daarom, wat Uwe ouders reeds deden en abonneert U op den huisvriend van jong en oud

EIGEN HAARD

Vraagt proefabonnement bij de Administratie: Drukkerij v.h. DE ERVEN LOOSJES, Ged. Oude Gracht 88, HAARLEM

KUNST- EN ONTSPANNING

ZOEKT U een vertrouwd adres voor Gramophones, platen of muziek-instrumenten?

Wij hebben de grootste sortering van alle bekende merken. 5802

„MUZIEK-SMITH”
NIEUWSTRAAT 25, bij de Vlamingstr.
DEN HAAG - TELEFOON 12883
Fabriek van Muziekinstrumenten
EN GROS — EXPORT
Leverancier der Leden „Oost en West”

Pour apprendre à danser vite et bien adressez-vous à

L'Académie de Danses et Maintien
ROCCO DUBOIS

de toonaangevende dansleeraren v. d. betere kringen
34 J.-P.-Coenstraat - Den Haag - Telefoon 71909
Privé-lessen en Besloten Clubs voor elken leeftijd.

*****
*****
*****

MARGARETHA VERWEY

ANNA PAULOWNA STRAAT 7 - DEN HAAG

IN BORDUUR- EN WEEFWERKEN
LESSEN IN HANDWEVEN

*****
*****
*****

ATELIER VOOR ARTISTIEKE VIOLBOUW EN REPERATIEN
SPECIALITEIT IN TOONVERBETERING
PREPAREEREN VAN
INSTRUMENTEN
VOOR INDIË

FRIJS REUTER
GEDIPL. VIOLBOUWER
PAPESTR. 30 DEN HAAG

TEL. 16887
MOOIE COLLECTIE
OUDE EN NIEUWE MEESTER VIOLLEN

DE OORSPRONG

PASSAGE 50-52 :: DEN HAAG
TELEFOON 12908 5763

„Brouwer's Aardewerk”

GRONINGEN

WONINGINRICHTING JAC. DE VRIES
O. EBBINGESTRAAT 34 - TEL. 3740
— GRONINGEN — 5821

SMAAKVOLLE MODERNE MEUBELEN
COMPLETE INSTALLATIËS
TAPIJTEN - GORDIJNEN - LINOLEUM

GEERSINGA & POSTEMA
TIMMERLIEDEN EN AANNEMERS
SCHUITENDIEP 28b en 28a :: TELEFOON 2462
GRONINGEN 5820

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

Linnenmagazijn „T SPINNEWIEL”

L. VAN POPPEL

OUDE BOTERINGESTRAAT 14
GRONINGEN - TELEFOON 3576

Speciaal adres voor: 5827
Huwelijks- en Luiermanduit zetten
INDISCHE UITRUSTINGEN

*****
*****

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West” toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?”. Ware eenvoudig te beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U”.

HAARLEM

Woninginrichting Joh. Nederkoorn & Zn

Toonzalen: Ged. Oude Gracht 56 — Telefoon 13171
Fabriek: Groot Heiligland 58 — Telefoon 10747
HAARLEM

De inrichting van Uw woning, door ons uitgevoerd, blijft billijk en is voor den gebruiker het toppunt van comfort. 5830

VERHUIZINGEN ONDER GARANTIE.

J. J. WEBER & ZOON

OPGERICHT 1838 HAARLEM

GROOTE HOUTSTRAAT 166, nabij Houtpoort
Fabriek KORTE HOUTSTRAAT 26, Tel. 10648

OPTIEK EN FIJNE STAALWAREN

WONINGBUREAU
HENK FIBBE

5832

HAARLEM - NASSAUSTRAAT 14 - TEL. 13781
Koop en Verkoop, Huur en Verhuur van Huizen

LAAT ALINK U VERWARMEN!

de specialiteit in gas- en kolenverwarming

KüPPERSBUSCH GASFORNUIZEN 5838

Kruisstraat 17 - HAARLEM - Tel. 11622

ARTISTIEKE DAMESHANDWERKEN

GROOTE SORTERING
HANDWERKSTOFFEN, SMYRNA-, KELIM-, SODAN-
EN NOORSCH WOL. 5835
AJOUREN EN PLISSEEREN - TEEKEN-INRICHTING

Firma ALI ZIJLSTRA

WAGENWEG 1 - HAARLEM - TELEFOON 13518
ATELIER VOOR KUNSTNAALDWERK

Fa. JOH. DAMMERS

Kleverparkweg 20-22, Tel. 13736, Haarlem.

Agentschap der Fongers- en Simplex Rijwielen.
Eerste klas Reparatie-inrichting. 5857
GARAGE — STALLING — VERHUUR.

W. J. VAN BUCHEM - HAARLEM

SPEKSTRAAT Nos. 3-5 TELEFOON No. 11494

Magazijn van: Sponsen, Zeemleder, Bezems, Boenders, Dweilen, Tafels, Trappen, Droogrekken, Vuilnisbakken en -emmers, Strijkplanken, Mouwplanken, Slijpplanken, gegalvaniseerde en émaille artikelen, Bedkruiken, Speelgoederen, Mandenwerk en Tuinmeubelen. 5850

ABR. MEIJER

GROOTE HOUTSTRAAT 16 - HAARLEM - TEL. 10476

OUDSTE SPECIAAL ADRES VOOR

JAEGER ONDERGOEDEREN: Merk Jansen & Tilanus
„ Wilh. Bengel Söhne

DAMES ONDERGOEDEREN: „ Ribana
„ Miranda

KOUSEN EN SOKKEN 5842

CHRISTELIJK LYCEUM
TE HAARLEM

Gevestigd: EMMAKADE 43

Afdelingen GYMNASIUM,
H.B.S. met 5-jarigen cursus en
Economisch Litteraire H.B.S.

MODERN INGERICHTE SCHOOL
PROGRAMMA op aanvraag bij den Rector
Ir. W. VAN DORP
5400

H. J. FEIJE

HAARLEM :: TELEFOON 11292

Speciaal ingericht voor verhuizingen en bergplaats voor inboedels - Stalhouderij - Transporthandel Goederenvervoer - Eigen motorbooten voor passagiers en vrachtdienst. 5843

STOOM WASCH- EN STRIJKINRICHTING
W. H. KLOES & ZONEN

SCHEEPMAKERSDIJK No. 32
TELEFOON 13592 - HAARLEM
SPECIALE AFDEELING FIJNGOED 5870

„KWEEKLUST”

Alle soorten Bloemwerken en Kamerplanten

JOH. HESSELINK Jr.
KWEEKERIJ ..... VERSPRONKWEG
WOONPLAATS .. JAN-STEENSTRAAT 89 183

HAARLEM — TELEFOON No. 11613

H. J. C. HÖCK

Timmerman - Metselaar - Aannemer
beveelt zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden het vak betreffende. 5853
Woonplaats: VOORHELMSTRAAT 39 - Tel. 10710
Werkplaats ..... L. ANNA STRAAT 24
HAARLEM.

Firma P. BAGGERMAN - HAARLEM

SPAARNE No. 114 TELEFOON 10116

Hoofdgantschap der Heineken's Brouwerij-
Importeurs voor Haarlem en omstreken van
BASS STOUT & PALE ALE. 5874

Steeds voorradig alle natuurlijke en kunstmatige Bronwateren, Limonades en Sodawater, enz. enz.

RUSTHUIS

JULIANA VAN STOLBERGLAAN 79
DEN HAAG - TEL. 71488

GELEGENHEID TOT OPNAME VAN OUDEN VAN
DAGEN, ZIEKEN, RUST- OF HULPBEHOEVENDEN
RUSTIGE OMGEVING - DOKTER NAAR KEUZE

ZR. & BR. BERGMANS.

e. op Timor te Lahoeroes, Atapoepoe, Atamboea, Haliloelik, Fatoepesi, Ollolik, Noimoeti, Toebaki, Besikama.

VIII. het apostolisch vicariaat van Ned. Nieuw-Guinea en de Molukken; de apostolisch vicaris is gevestigd te Langgoer in de Kei. De congregatie van het H. Hart bedient deze uitgestrekte missie. Vestigingen zijn aanwezig van Oost naar West beginnende met de reeks volgende op de kleine Soenda-eilanden:

- Wetar te Ilwaki;
- Kisar te Wonreti;
- Babar te Tapa;
- Aroe-eilanden te Dobo;
- de Kei;

A. Groot Kei te Totrean, Ohoirenan, Ahoiwait, Ohoilim, Waor, Jantje, Riemroe, Jantiemoer, Kilwair, Ohoiwirin, Ohoibingin, Hollat, Wattar Renfaan, Wasar, Har, alle op de Oostkust en Moen, Ouaf, Ohoiwait, Watsin, Sienrat en Watoear op de Westkust.

B. op de Klein Kei: te Danar, Waties, Fangar, Watangan, Roemat, Santhean, Watran, Toeal, Fan, Langgoer (apostolisch Vicaris) op de Oostkust en het eiland Toeal, voorts ten Noorden op het eilandje Doeroa, terwijl op de Westkust liggen: Ngilngof, Deboei, Namar, Letfoen, Evoe, Watnil, Ohoirin, Somlain, Ohoideer, Ohoitoem.

C. op de Tenimbar-groep en wel

- op het eiland Jamdena te Saumlakki, Ollilet, Sifnana, Lauran, Kubiara, Linge, Wowondo, Toemboer, Amboeoe, Atoeboel-da, Atoeboel-dol, Amdasa, Sangliat-dol, Sangliat, Aroe-bab, Aroe-das, Loroempon, Aloe-i, Krawain, Majano-bab, Majano-das;
- op het eiland Larat te Larat en te Lamdessar;
- op het eiland Vordate te Awer en Sofiani;
- Nieuw-Guinea te Merauke, Sepadem, Noh Otiv, Wendoe, Koembe, Ongari, Groot Demande, Okaba, Makalien, Doev-Miraav, Wanbi, allen aan de Zuidkust; in de zgn. Vogelkop van Nieuw-Guinea Kai-maka, Fak Fak, Kokas, Sorong, Monokwari en ten sloete Humboldtsbaai aan de Noordkust op de grens met Australisch Guinea;

g. Bandaneira ter hoofdplaats Bandaneira;

h. Ambon ter hoofdplaats Ambon;

i. Saparoea;

j. Ceram te Perce, Amahei, Kwaos, Boeloebai, Wahai;

k. Ternate ter hoofdplaats Ternate;

l. Halmahera te Galela en Tobela.

IX. De prefectuur van Celebes bediend door de missionarissen van het H. Hart, welks prefect gevestigd is te Menado.

Deze prefectuur bevat:

a. het Gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden met vestiging voorloopig alleen te Makassar en op P. Peleng te Sambial;

b. de residentie Menado met vestigingen te Paniki, Winetin, Lahikit, Menembo-nembo, Kema, Kawilei, Lembean, Kamanta, Tomboloan, Kemas, Warenboengan, Roemogkor, Koelenboeie, Roeroekan, Kindow, Mokoepa, Tanah Wangko, Popo, Koha, Sea, Koka, Lemo, Lla, Wailan Tarantara Wlohan, Tomohan, Saionsong, Tataaron-Tomahon, Pangalombian, Rembokken, Langowan, Tapas, Kawang-Kohan, alle in de zgn. Minahassa gelegen.

Op deze staties of daarbuiten heeft men dan nog scholen, zustershuizen, weeshuizen, ziekenhuizen en andere inrichtingen ten dienste der bevolking. Ik zal mij er alleen toe bepalen om de zieken-inrichtingen op te geven.

In de West treft men die aan te Willemstad en Paramaribo.

Kom ik thans tot de Oost.

Dan treft men op Batavia het Carolus Borromeuszienhuis, dat hoe jong ook, reeds een goeden naam heeft, te Weltevreden; voorts te Bandoeng, Moentilan, Djogjakarta, Soerakarta, Semarang, Ambarawa, Madioen, Blitar, Soerabaia, Lawang en op het eiland Java.

Op Sumatra te Palembang en Medan.

Op Borneo te Pontianak en Singkawang, Sambas Sedjiram, Ben Martines (alle Westerafdeeling) en te Lahar in de Zuider- en Oosterafdeeling. Op Flores vinden wij een ziekenhuis te Larantoea.

In een vervolg krijgen we de zending.

NAAR KANTOOR!

Wij leiden U op voor Kantoor, en zorgen voor plaatsing in goede betrekkingen
Prospectus gratis, ook voor STENO, TYPEN, TALEN en BOEKHOUDEN
INSTITUTEN „SCHOEVEERS”

DEN HAAG - STADHOUDERSPLEIN 3 en 7 a - TEL. 52594
Amsterdam: N.-Witsenstraat 3, v.-Baerlestraat 13; Rotterdam: N. Binnenweg 167; Groningen: O. Ebbingstraat 1 b.

Naschrift

op het boek over het Volkskredietwezen
van Dr. J. C. W. Cramer,

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

Voor de goede orde moet ik vermelden, dat mij door den algemeenen secretaris van „Oost en West” dit boek in September ter hand werd gesteld met de gewaardeerde uitnodiging, er voor het „Koloniaal Weekblad” eene bespreking van te geven. Daarom dacht ik, dat het in Augustus was verschenen. Maar op 8 of 9 October vernam ik bij toeval, dat daarvan eene bespreking was verschenen in het Koloniaal Tijdschrift en wel van den om meer dan ééne reden zoo hoogst bevoegden heer Carpentier Alting, oud-Directeur van het Binnenlandsch Bestuur, en wat in deze meer zegt, en, waar het vooral op aankomt, oud-Adviseur van het Volkskredietwezen; „one of the founders, builders and leaders” van deze tot den tegenwoordigen imponenten omvang gegroeide en hechte organisatie; deels van ambtelijken, deels van niet ambtelijken aard en samenstelling. Die bespreking is echter van Juli geweest, dus moet het boek eerder verschenen zijn. Voorts blijkt nog, dat men in deze met een proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de Handelwetenschappen der Handelshoogeschool te Rotterdam te doen heeft. Dat was mij ook onbekend.

De promovend heeft hierdoor zijn doctorstitel met eere behaald en ten volle verdiend, hij heeft door dit proefschrift een zeer en zoo waardevollen wegwijzer en bron van voorlichting omtrent het volkskredietwezen geschonken, dat men bijkans wel van een standaardwerk kan spreken.

Eene tweede, schoon wel buiten des schrijvers bedoeling gelegene en als men het zoo zeggen mag daaraan inherente en uit dit werk voorkomende verdienste en lichtzijde daarvan is m.i. het feit, dat hij daardoor buitenstaanders en een deel van het ook niet koloniaal belangstellende publiek ge- wezen heeft op leven en groei van eene plant, die tot dusverre te veel in het verborgene heeft gebloeid; hij heeft het licht van achter de koren- maat gehaald en door zijn schijnsel en zijn glans moet ieder weldenkende wel met algemeene verba- zing ontwaren en vaststellen, dat het Volkskrediet- wezen, reeds lang en ten volle aan de kinderschoe- nen ontwassen, als een sympathiek en achtens- waardig bewijs moet gelden van, in koloniaal poli- tieken zin gesproken, groot en succesvol kunnen. Even eervol voor de organiserende en leiding ge- vende personen en organen der overheid, waarvan een deel der hooger Inlanders zijn, buiten de bijna 300 mantri's; als, en bovenal, ook voor de 892 + 1057 + 1112 duizend, dus meer dan 3 mil- lionen leeners, die op eind 1928 aan 89 volks- en bijna 6000 dorpsbanken = 67 miljoen g. schuldij- waren, behalve nog = 7½ m. g. (tot geld herleide rijtwaarde) met een totaal zuiver netto vermogen van 15½ + 13 + 9 = 37½ m. g. (behalve de = 7 m. g. tot geld herleide rijtwaarde). Dat dit proef- schrift dan ook als boek is verschenen, is alles- zins toe te juichen. Maar hiervan had in een voor- woord melding gemaakt moeten worden met de dateering der promotie.

Op grond van het bovenstaande kan het tijdstip wel gekomen zijn geacht, om het maandelijks ver- schijnende, door de Centrale Kas uitgegevene „Blaadje voor het Volkskredietwezen” voortaan te noemen: „Maandblad (of Maandschrift) voor Volks- krediet- en Coöperatiewezen”. De beteekenis dezer twee zaken kan er thans groot en gewichtig genoeg voor worden geacht. Voor de toekomst kondigen zich duidelijk en kennelijk veelbelovende perspek- tieven aan.

Er blijkt eene regel in de bijdrage in het „Kol. Weekbl.” van 10/10 uit de revisie niet te zijn overgenomen in de op 5 na laatste alinea en tus- schen den 6den en 7den regel. Zij luidt: „...bedra- gen tusschen de f 50—f 100 als laagste leeningen zijn vrijwel”...

Die Britse Ryk.

Die Britse Ryk sij Grondslag, Doel, Ontwikkeling, Vervorming en Tec- koms, deur Dr. M. Steyn Vorster.

Een proefschrift waarop den schrijver de doc- torsgraad werd toegekend, doch dat hij zich voor- stelt het Ie Deel te doen zijn van een werk dat uit nog vier andere deelen zal bestaan, t.w.: Die Motiewe van England se Koloniale Politiek en Regering, of die Doel van Empire en Imperialisme (D. II); Selfregering, of die Staatsregtelike ont- wikkeling van die Kolonies en Dominiums (D. III); Die staatsreg van Suid-Afrika (D. IV); Die Bui- tenlandse Sake, of die Volkeregtelike Verhoudinge van die Dominiums tot England en andere State (D. V).

Het licht waarin de schrijver zijn onderwerp ziet, wordt zeker wel reeds getypeerd door de vol- gende aanhalingen uit zijn inleiding, wanneer deze gelezen worden met de door ons daarin aange- brachte cursiveeringen: „Engeland se *uitbuiting, onderdrukking en oorheersing* van kolonies is *natuurlijk nie onregmatiger dan die van ander state nie*, maar deur die beginsels van Engels reg tree die onregmatighede van Engeland baje skerper in die daglig”; en in verband hiermede: „n Groot deel van die kritiek geld ook die Internasionale juriste, wat deur hulle positivisme, — deur die verheffing van die gewoontes en praktijke van die state tot „Reg”, die skuld dra aan baje onregmatig- hede en misdade wat die state nou onder die mom van „Reg” straffeloos bedrywe. Dit blijk viral bij die verkrijging van kolonies deur verowering en sessie.”

Dat de schrijver zich in zijn kritiek en conclu- sies niet tot Engeland bepaalt, doch beide een veel wijder strekking geeft, blijkt duidelik uit heel het werk en vooral uit zijn „Toevoegsel” van een vijf bladzijden, onder die hoofd „Die Moderne Hollandse Theorie oor die Juridiese Bou van Neder- land en sij Kolonies of „Oorsee Gebiedsdele”.

In dit proefschrift is, behalve een enthousiast rechts-filosof, een vurige nationalist aan het woord, die zeer sterk (en sympathiek begrijpelijk) onder den indruk is van het gruwelijke onrecht zijn geliefd Land en Volk in een jong verleden aangedaan. Van een *wetenschappelijk* oogpunt is dat jammer, aangezien onder de genoemde invloe- den, de objectiviteit van zijn visie, zijn argumen- tatie en zijn conclusies niet ongerept blijven kon. Vol verontwaardiging werpt hij de „internationale juristen” voor de voeten, dat zij, met uitzondering van H. de Groot, Macht tot Recht verhieven! Alsof het hier niet geldt een onverbiddeleke natuurwet, aan welke werking mensch, dier, plant of enig ander aardsch verschijsel zich evenmin geheel onttrekken kan, als aan die van de zwaartekracht of de wisseling van dag en nacht. Alsof het „on- recht van de machtsoplegging den zwakken aan- gedaan, door hem niet als een „recht” bedreven werd en worden zal aan de zwakkeren; alsof het verschil der middelen van aanval en verweer, materiele en geestelike, door alle eeuwen heen niet slechts een *betrekkelik* is, afhankelijk van tijd en omstandigheden en het doel niet welbewust de overwinning zijn zou, die recht scheidt of be- vestigt, volgens den eene en onrecht volgens den andere. Bovendien verandert, in den loop der tijden, onze appreciatie omtrent de rechtmatigheid der middelen die, ter bereiking van het gestelde doel gebezigd mogen worden. Het verkrijgen van kolonies door verovering en sessie moe ons thans zulk een gruwel voorkomen dat wij het onder den naam van mandaten-toewijzing moesten camoufleren, in de 16e en 17e eeuw was het een even vanzelf- sprekend recht als thans nog ons erfrecht. Hen die het toenmaals geldende recht toepasten als mis- dadigers te bestempelen, is een anachronisme dat, er op wijzende dat de jonge doctor nog wel enige leiding van noode heeft, blijkbaar aan zijn promo- tors is ontgaan, hoewel het geheele werk ervan doordrenkt is. Deze ernstige denkfout, het aanleg- gen van den thans in theorie geldenden maatstaf — die echter slechts toepassing vindt wanneer de omstandigheden omzeiling, ontduiking of terzijde- stelling onmogelik of ongewenscht schijnen — aan rechtsbegrippen van de 16de en 17de eeuw, voert den schrijver tot zijn geliefde kenschetsing van de verhouding van b.v. Nederland tot haar koloniën, als die van meester tot slaaf (excusez du peu) en maakt hem blind voor het ernstig strē-

H.H. Secretarissen der afdelingen worden er nog- maals beleefdelik aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

GRATIS

ALLEEN GEDURENDE DEZE MAAND
MAKEN WIJ DE BIJ ONS GEKOCHTE

BONTVELLEN VAKKUNDIG GRATIS

OP UW STOFFEN MANTEL

MAISON DE PELLETERIE

DEN HAAG - SPUISTR. 46-48 - TEL. 13115

SPECIAAL BONTMAGAZIJN

U BETAALT BELANGRIJK MINDER

KOOPT **RADIO** VOOR U GOED
GEEN **RADIO** INGELICHT BENT

N.V. RADIO INSTRUM. FABR.
DIRECTEUR: H. KOLL TELEFOON 34937

THOMSONLAAN 101 - DEN HAAG

REPARATIES AAN BONTMANTELS
tegen uiterst billijke prijzen

OPPERSEN EN ONTVLEKKEN à f 1.25
van Dames- en Heeren-Costuums, Overjassen, enz.
STOOMEN - VERVEN - KEEREN - REPAREEREN

ESCO WILGSTRAT 44
TEL. 32155 - DEN HAAG

Ik keur Uw Auto

FRITS RIETVELD

Hanenburglaan 46 - Den Haag - Tel. 37083

Beëdigd Makelaar en Expert in automobielen

(Aanbevolen door de Vereen. Oost en West)

Sigarenmag. „HAVANA HOUSE”

W. v. d. WORFF - Den Haag

Fred. Hendriklaan 187 - Tel. 51882

Uitsluitend 1ste klas fabrikaat,
tegen concurrerende prijzen

MAGAZIJN VAN

HAARDEN, KACHELS en FORNUIZEN

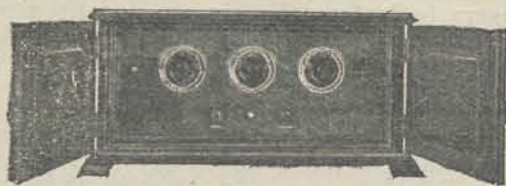
FIRMA W. v. d. AMEELE

ELECTR. SMEDERIJ

HEERENSTRAAT 51 - KERKHOFSTRAAT 2-4

VOORBURG TEL. 78118

GECOPHONE

RADIO-TOESTELLEN en LUIDSPREKERS

The General Electric Co., Ltd.

L. COPES v. CATTENB. 36 - DEN HAAG

BOUW-, WONING- EN PENSION-BUREAU „BONA IMMOBILIA”

SCHEVENINGEN - TELEF. 55179 CORN. JOLSTRAAT 35

heeft voor de a.s. zomermaanden modern ingerichte, gemeubileerde

VILLA's, Heerenhuizen en Kamers TE HUUR

Scheepsbevrachtungskantoor v. binnen- en buitenland. Aanbevolen adres v. d. Ver. „Oost en West”.

ven, juist van Nederland, om die verhouding in overeenstemming te brengen met de, in den loop der tijden geëvolueerde rechtsbegrippen. Naief, en in haar consequenties anarchistisch, is zijn stelling (p. 128): „As 'n burger iemand anders ongemotiveerd te lijf gaat en hom met geweld oorwin, dan het hij tog nie die „reg” om die persoon te dood, tot slaaf te maak, of sij goedere te roof nie; — waarom sou 'n klompie burgers, 'n burgerskap, 'n staat, di dan hê?”, daar het hier feitelijk neerkomt op de appreciatie van het begrip „ongemotiveerd”, dat, in een geordenden staat, door een meerderheid aan een minderheid opgelegd wordt (en moet worden).

Tenslotte moet ik ten stelligste wraken de voorstelling van den schrijver, als zou de Kaap Kolonie van Nederland door sessie aan Engeland zijn overgegaan. Deze voorstelling moge formeel juist zijn, de schrijver had behooren te weten dat zij in wezen onjuist, zelfs lasterlijk is, even lasterlijk als die, volgens welke de Oranje Vrijstaat en de Zuid Afrikaansche Republiek den oorlog in 1899 tegen Engeland veroorzaakt zouden hebben en welke eveneens steunt op een formalistische grond, n.l. dien dat zij het ultimatum stelden. Geëischt moet worden dat in zijn volgende deelen, deze voorstelling door den schrijver onmiskenbaar duidelijk herroepen zal worden.

Voor hen die genieten willen van het gekronkel van den menschelijken geest, in zijn voortdurend pogen om als recht te doen voorkomen wat anderen krom schijnt, wordt in dit werk op boeiende wijze, veel geboden. Te hopen is, dat uit zijn volgende deelen blijken moge, dat de, ook ons in vele opzichten sympathieke schrijver, zich inmiddels heeft kunnen plaatsen op een standpunt van objectieve beschouwingswijze, hetwelk voor wetenschappelijk werk eerste vereischte is.

C. G. S. S.

Aanteekeningen uit de geschiedenis van West-Indië.

Een tocht van Berbice naar Essequibo in 1670

Met de stichting der W.-Indische Compagnie werd ook 't bestuur onzer koloniën beter geregeld. Van Berbice evenwel bleef Abraham v. Pere patroon of bezitter, onder een soort leenheerschap der Compagnie. Hij had zijn kolonisten, 60 in getal, 40 mannen en 20 jongens, overgebracht op de schepen „de Arend” en „de Hazewind”. Eerst had hij ook vrouwen mede willen nemen om er dadelijk huisgezinnen te hebben, en daarmede een geregelder toestand, doch hij kon het vrouwvolk er niet toe krijgen en zoo werd dat idee opgegeven. Er waren in dien geheelen eersten tijd steeds zeer weinig vrouwen op Berbice. Als bestierders benoemde v. Pere „eenige schippers, in die colonie bekend zijnde” telkens voor den tijd van 1 of 2 jaren. Veel later pas kwamen er vaste commandeurs. Het fort dat ook daar onmiddellijk gebouwd werd, doopte men fort Nassau, en een geringe bloei begon, die later gedurende eenigen tijd grootere afmetingen zou aannemen. Voorloopig echter won men zout en dreef men handel met de Indianen in tabak, hout en oriane-verf.

In Essequibo was in 1632 Jan v. d. Goes commandeur, een flink, ijverig man, die ook 't binnenland verder ingetrokken is, en voorgesteld heeft zilvermijnen aan de Orinoco te exploiteeren, wat echter niet gelukte. De kolonie dreef ijverig handel met Zeeland en de vaart combineerde zich doorgaans met die op Argijn aan de Goudkust. Men voer dan, uit angst voor Duinkerker en Engelsche kapers, met anderen samen door 't Kanaal, tot in de ruime zee, gaf een gedeelte der „cargasoen” af te Argijn, en laadde daarvoor olifantstanden, goud en struisvogelveren. Dan ging het verder naar Essequibo.

Toen echter de bloei der W.-Indische Compagnie taande, de oorlog met Brazilië schatten verslond en de baten van Essequibo matig bleven, was de Kamer van Zeeland blijde het aan een ander te kunnen overdoen. De rijke steden Middelburg, Vlissingen en Veere boden aan het te besturen, evenals ze ook gezamenlijk Pomeronee gekoloniseerd hadden. Het stond nog wel onder patronaat van de Staten van Zeeland, doch een andere directie trad op en het werd Nova Zelandia genoemd. Nu werd er ook besloten tot het koopen van slaven over te gaan en een Joodsch koopman, David Nassy, die,

na 't verloren gaan van Brazilië in 1674, in onze koloniën was gekomen, nam op zich ze te leveren. Voor elken man of vrouw werd f 150 betaald, kinderen van 8 tot 12 jaar werden als 2 voor één gerekend, jongere kinderen 3 voor één. Zoo kwam de gevloekte slavernij in het land. In dezen tijd ook begon men er suiker te planten, doch het ging er nog niet schitterend. In den 2den Engelschen oorlog werd Essequibo (en Pomeronee) door de Engelschen van ons afgenomen, maar 't duurde niet lang. Berbice had onder den dapperen Matthijs Bergenaar flink stand gehouden en een aanval op fort Nassau afgeslagen. 't Kwam nu Essequibo en Pomeronee te hulp en toen Abraham Crijnsen, na zijn verovering van Suriname, hierheen kwam, vond hij alles weder in handen der Hollanders. Het bestuur der koloniën werd nu wederom anders geregeld en daarmee kwam er meer stabiliteit en vertrouwen. Meer dere particulieren vroegen verlof er zich te mogen vestigen, de levering van suiker en letterhout nam toe.

Uit dezen tijd nu hebben we een aardige beschrijving zoowel van 't leven te Essequibo als te Berbice. Omstreeks 1670 ging n.l. A. v. Berkel naar Berbice om als koopman en secretaris de zaken van de heeren v. d. Pere te behartigen. Hij bleef er 3 à 4 jaren en maakte in dien tijd 4 reizen naar Essequibo. Daarover schreef hij een boekje, dat echter tegenwoordig zeer moeilijk te bekomen is en waaruit ik, wederom aan de hand van den heer Netscher, het een en ander wil citeeren. v. Berkel werd met den predikant van Berbice en nog 3 andere Europeanen en 10 Indianen in een groot tentboot den mond der rivier uit en de Essequibo opgeroeid. Over deze schrijft hij:

„Zij blijft doorgaans wijd en lustig in 't aanschouwen, ter oorzaak van 't geboomte der eilanden, mitsgaders de Bosschazien, die zich zeer vermalenlijk voor het gezicht opdoen. Het fort (Kijkoveral) legt omstreeks 12 uren van de zee op een eiland, een weinig boven hetwelk aan den kant van 't bosch steenklippen gevonden worden. Ziet daar wat he voornaamste dezer rivier belangt.

's Morgens het het krieken van den dag, zetteden wij 't met de vloed weder voort (daar 't met ebbe niet mogelijk is tegen stroom op te roeyen) en kwamen eindelijk aan het fort, daar men al na ons stond te zien, also men er een gezantschap verwachtte, waaraaf ons vaartuig met een tent tot een genoegzaam teken verstrekte. Wij lieten ons op een bewakende plaats aan land zetten. De commandant, Hendrik Rol genaamd, kwam mij benevens den predikant, met den degen in de hand verwelkomen en deed ons door een dubbele rij soldaten heen geleiden onder het lossen van hunne musketten.

Boven wierden wij ontvangen door den secretaris en noch drie schoten met licht kanon gedaan. Waarlijk, deze eerbewijzingen brachten ons als buyten ons zelve, en wij verbeelden ons eenige Europese vorsten te wezen, die ergens een openbare intrede deden. Vervolgens wierden wij in de kamer van den Commandant gebracht, alwaar ik mijne commissie wilde openen, doch hij verzocht mij vriendelijk, dat ik er nog een dag of vier mee wilde wachten, en eerst wat uitrusten. Mijn andere stoet van christenen (bedoeld Europeanen) bleef onder de soldaaten logeeren. Ondertusschen vierd er sterke drank van boven gehaald, benevens een pul met wijn, aan den Commandant vereerd, om ons te tracteeren. Wij zaten s avonds treffelijk aan en wierden onthaald met vijf schotelen gebraden en gezooden, waar na met een dicht ligchaam ons te rust gelegd hebbende, sloepen wij tot 's morgens ten negen ure; wanneer mijne Indianen mij verlof kwamen vragen om voor eenige dagen na hunne vrienden te mogen gaan. Ik gaf hen een kaart, waaraaf wij elders de uitlegging hebben gedaan, mede voor den tijd van acht dagen.

Vervolgens ging ik alles bezichtigen 't geen haast gedaan was: want het fort IJsekepe legt op een eilantje niet grooter als dat men het met een steen over zijn langte kan overgooyen. Het fort zelve is vierkantig van gedaante, hebbende, onder het magazijn, en boven drie vertrekken en daar de soldaten in huishouden, een kamer voor den Commandant en een voor den Secretaris, welke met een en dient om de Cargasoenen in te plaatsen. Rondom het fort gaat men gemeenlijk jagen, hoewel er geen wild is als 't geen er komt aanswemmen, zijnde dit overvloedig genoeg.”

Den volgende dag werd men op de „plantazie” van den heer De Graaf onthaald, een uur de rivier op in een „coriaar” (tegenwoordig meest coraal genoemd). Men kreeg daar „vijfderhande soorten

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINCKSCHOOl”

1ste SWEELINCKSTRAAT 22—24 - DEN HAAG

MEISJESSCHOOL VOOR LEERLINGEN VAN 6 TOT ± 19 JAAR - KLEINE KLASSEN

L. O. met Fransch en Handenarbeid. MULO opleiding A en B. Hoofd, Mevrouw M. A. G. STEFFELAAR. Inlichtingen verstrekt gaarne Mevrouw E. Ch. STAMMLER-Böttger, gewezen Directrice der 1ste Lagere Meisjesschool, Koningsplein, Oost, Weltevreden, Schuytstraat 217, Den Haag. 5873

De aanslag op den heer Waller. Medan. Vier hoofdbeklaagden, die terechtstonden wegens den aanslag op den heer Waller, zijn ter dood veroordeeld.

De ter dood veroordeelden hoorden hun vonnis onbewogen aan. Een vijfde beklaagde, Ojok, werd veroordeeld tot vijftien jaren gevangenisstraf. Allen verklaarden revisie te verlangen.

De vonnissen, door de landraden in zaken van misdrijf gewezen, zijn vatbaar voor revisie door de Raden van Justitie, die de zaak dan in raadkamer op de stukken behandelen.

De mandoer Soekarman, een der hoofdbeklaagden in het geding van de moordzaak Waller, door den Landraad ter dood veroordeeld, heeft zich in de gevangenis te Langsa aan zijn hoofddoek opgehangen.

Aanslag in Atjeh. Koetaradja. De assistent Bebe-laar van Seunagan Estate is door een contractkoelie aangevallen en gewond. De zaak is in onderzoek.

Nieuw pestgeval te Tjimahi. Tjimahi. Alhier werd een nieuw geval van pest met doodelijken afloop geconstateerd.

De Burgemeesters. Soerabaja. De gemeenteraad nam een motie aan, waarin aan B. en W. in overweging wordt gegeven de regering te verzoeken de burgemeesters te benoemen tot hoofd van het plaatselijk bestuur.

Het derde postvliegtuig in Indië aangekomen.

Aneta-telegr. ontleend aan het „Vaderl.”

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Nederlandsch-Indische Week in het Holland-Huis te Brussel, 21—27 October.

Zooals men uit de dagbladders heeft kunnen lezen, zal er van 21—27 October in het bekende Holland-Huis, Auderghemlaan 65, te Brussel, een „Nederlandsch-Indische Week” worden gehouden, welke zal bestaan uit een tentoonstelling van voortbrengselen van Indische kunst en nijverheid, vooral weefsels en batiks naast de bestaande diorama's, voorstellende de rubber-, tabak-, suiker-, koffie- en rijstcultuur en de petroleumwinning. De oppervlakte zal beslaan ongeveer 1500 vierkante meter. Het conceptprogramma vermeldt verder het uitvoeren van Indische muziek, voordrachten van Raden S. Hardjodiringgo en van den heer L. D. Petit, wajangvoorstellingen, Javaansche dansen, het vertoonen van de Indische film, enz.

Ook de mooie collectie van „Boeatan”, volkskunst uit de meest verschillende streken van den Archipel afkomstig, welke dezen zomer deel heeft uitgemaakt en het glanspunt was van de Internationale tentoonstelling van Folklore in het „Palais des Beaux Arts”, te Brussel, zal gedurende die week in het Holland Huis worden geëxposeerd. In „Het Vaderland” van j.l. Maandag lezen wij nog o.m.:

„De beteekenis van onze koloniën nog eens in tastbaren vorm aan het belangstellende buitenland te laten zien is een werk, dat elk Nederlander, wien het aanzien van zijn land in den vreemde ter harte gaat, zal toejuichen.

„Het bestuur van het Holland Huis, bijgestaan door een commissie van advies, bestaande uit de heeren Constant Boissevain, secretaris van de Ned.-Indische afdeling op de Wereldtentoonstelling Gent 1913, L. D. Petit, secretaris van de Vereeniging Oost en West, afd. Amsterdam en J. de Lugt, architect, zal geen poging onbeproefd laten, om deze Indische Week — waartoe, behalve de Hertog en Hertogin van Brabant, de hoogste Belgische en Nederlandsche autoriteiten zullen worden uitgenoodigd — te doen worden tot een krachtige propaganda voor Nederland als koloniale mogendheid.”

Aangezien R. S. Hardjodiringgo daar, evenals den laatsten avond van Boeatan's „Indische Week” in Pulchri Studio te 's-Gravenhage, als *dalang* van *wajang-koelit* (Javaansch schimmenspel)-voorstellingen zal optreden, willen wij hier in het kort weergeven hetgeen toen door Mevrouw J. van Hilloopen Labberton-Van Molman gezegd werd, als toelichting van deze al-oude Javaansche kunst:

WAYANG.

Om den Javaan te waardeeren, moeten wij trach-

TE HUUR GEDURENDE DE WINTERMAANDEN: EEN GEMEUBILEERD HEERENHUIS

zeer gunstig gelegen te APELDOORN. Prijs billijk. Desverlangd goede dienstbode aanwezig. Brieven onder no. 5915 aan het Bureau van dit blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

G. J. R. v. d. GAAG & ZOON

GROENMARKT 27

TELEPH. No. 12512 DEN HAAG

DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5

MEUBELTRANSPORTONDERNEMING

S. VAN PROOSDIJ - EMBALLEUR - DEN HAAG
TELEFOON 90294 - HERMAN-COSTERSTRAAT 156

Verhuizing onder volle garantie per Auto-Tapissière. Bergplaats voor Inboedels. — Transport van Piano's, Brandkasten enz. — Scherp concurrerende prijzen. — Vervoer van en naar de BOOTEN. 5914
Vraagt vrijblijvend prijsopgave, zonder verplichting.

Bloemenmagazijn J. C. Streng Jr.

Heerengracht 40, t.o. Cinema Odeon
Telefoon 14994 - 's-Gravenhage 5834

Het meest artistieke magazijn hier ter stede

Fa. Wed. C. G. VAN SCHAGEN & Zn.

Aannemers van Schilderwerken :-: Glazenmakers
Prijsofgave zonder verbinding 5912

1 RIJKLOF-VAN-GOENSSTRAAT 1
(eerste dwarsstraat in Laan van Nieuw Oost-Indië)

DEN HAAG - OPPERICHT A^o 1890 - TEL. 71258

HENKE'S HOUTWARENINDUSTRIE

SPECIALAAL VOGELCULTUUR

— EN TUINMEUBELN —

KANTOOR EN WERKPLAATSEN: 5772

HAAGSCHESTRAAT 73 - SCHEVENINGEN

ADR. VAN DER MAREL

VOORHEEN H. BRAAT

1STE KWALITEIT RUND-,
KALFS-, VARKENSVLEESCH
EN FIJNE VLEESCHWAREN

Molenstraat 1, hoek Langstraat, Wassenaar, Tel. 20
AANBEVOLEN ADRES VOOR „OOST EN WEST”.

Leden van Oost en West

Doet Uwe inkoop bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad” door adverteeren steunen. Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.”. Ook daarmede verricht gij nuttig werk voor de Vereeniging.

braad, als harteveleesch, hoenders, kalkoenen, vogels en duiven; mitsgaders drie schotelen uitatie van harte-, haaze- en kalkoeneveleesch. De bank was Dortsche Mom, wijn en brandewijn” en opgewekte stemming kwamen ze weder aan fort.

Er waren daar in de buurt: „drie plantazies, die die van den heer De Graaf de grootste, en van 30 slaaven, d' andere twee konden er ieder niet oven de 12 à 14 uitmaken. Men voert er een prin-leven voor zoo veel de spijs en dank belangt; maar die van een gezelligen aard is en gaarne met menschen verkeert, behoeft zich derwaarts niet te geven. En inderdaad behalven dit gebrek hebben warme landen voor een groot gedeelte niet al 't mak, 't geen men er zich uit de vertellingen van en en geenen wel af verbeeld. De brandende manestraalen vallen lastig genoeg te verdragen, en et mangel van vele dingen, welke tot het leven noodzakelijk zijn, geeft een zekere wanlust, daar en zich niet wel af kan ontslaan”.

Over *Berbice* vertelt hij in hoofdzaak hetzelfde, tanzachelijk rijkelijk materieel, maar weinig geest-ik leven, een gewoon verschijsel in jonge kolo-nen, waar men zich 't gemis van veel wat 't vader-nd bood, door eten en drinken en wat dies meer tracht te vergoeden en 't heimwee te verdooven. as wanneer er meerdere jonge gezinnen en vele uropeesche kinderen komen, doen zang en dans en schuldige vroolijkheid, doen poëzie en huiselijk- id er hunne intrede.

H. E. K.

Van Week tot Week.

Dinsdag 8 tot Maandag 14 October.

Koning en Koningin van Siam. Soerabaja. De Koning en de Koningin van Siam zijn naar Penang vertrokken.

Fransche kruiser op bezoek. Batavia. De Fransche kruiser Tourville is 5 Oct. in Tandjong Priok aangekomen.

Raad van Indië. Het A.I.D. verneemt inzake de benoeming van inheemsche leden in den Raad van Indië, dat onlangs bij vrij uitvoerig schrijven de voordracht aan den minister van Koloniën is toegezonden.

De beslissing zal zich bewegen tusschen de vraag, of aan ambtelijke uitmuntendheid dan wel aan representatieve figuren voor deze eerste benoemingen de voorkeur zal worden gegeven.

heer Middendorp uit de politiek? Het A.I.D. meldt, dat de heer J. E. Stokvis hoogstwaarschijnlijk het aanstaand voorjaar naar Indië zal terugkeeren. Het ligt dan in de bedoeling, dat de heer W. Middendorp dan zal aftreden, zoodat de heer Stokvis dan niet de plaats zal innemen van den heer P. F. Dahler, doch die van den heer Middendorp.

wijziging der vennootschapsbelasting. Bij de schriftelijke gedachtenwisseling met den Volksraad inzake de wijziging van de vennootschapsbelasting heeft de Indische regering medegedeeld, dat uit den aard der zaak de afkondiging van de voorgenomen wijziging der belastingverordening niet zal plaats hebben voordat de begrootingsvoorziening zal zijn getroffen.

Uphus te Medan. Medan. In de stad en omgeving doen zich gevallen van typhus voor. Van overheidswege wordt de gelegenheid geboden tot het ontvangen van gratis injecties.

Onteigening van particuliere landerijen. Batavia. Aan den Volksraad is aangeboden een ontwerp-ordonnantie tot regeling van den overgang van den eigendom op het gouvernement van de landen Tjampea, Sadeng, Penjawoengan en Tjiboenoeloen.

Poging tot doodslag. Medan. De landraad te Loebokpakam veroordeelde den koelie, die een aanslag pleegde op den assistent Schuier op de tabaksonderneming Adolina, tot tien jaar gevangenisstraf wegens poging tot doodslag.

moord op mevrouw Landzaat. Gratie geweigerd. Batavia. De gouverneur-generaal heeft het verzoek om gratie van den inlandschen koelie Salim, die op 8 Juli de woning van den assistent van de onderneming Parnabolon van de Handelsvereeniging Amsterdam, den heer Landzaat, binnendrong, en diens 27-jarige echtgenoot met een pisoblati vermoordde, en voor dit feit op 22 Juli j.l. door den Landraad werd ter dood veroordeeld, afgewezen.

luchtverbinding Batavia—Singapore. Medan. Generaal Snijders verklaarde, dat de opening van de luchtlijn Batavia—Singapore wacht op het gereedkomen van het vliegtuig te Singkep. Doortrekking van de lijn naar Medan zou in 1930 plaats hebben; doortrekking naar Sabang in 1931.

ER IS GEEN ENKEL LAND
 dat koloniën heeft, waarin een tijdschrift wordt uitgegeven, dat op eene wijze als „**NEDERLANDSCH-INDIE OUD EN NIEUW**” de voortbrengselen der kunstnijverheid en volkskunst vastlegt.
 „Zoo'n tijdschrift moet van alle kanten gesteund worden.”
 (LION CACHET, Sierkunstenaar)

LEIDEN

FIRMA M. KOERT - LEIDEN
 J. RAVESTEIN
 PIETERSKERKGRACHT 16 - TELEF. 1055
 Architectuur 5892
 Aannemer van Bouwwerken - Timmerwerken

VOOR LEIDEN EN OMSTREKEN
 IS HET BROOD UIT DE BROODFABRIEK
„DE ZEEUW”
 HET MEEST GEVRAAGD
 KORTE MARE 22 - TEL. 1411

Fa. P. S. ANES, Brandstoffenhandel
 Contractante der Staatsmijnen in Limburg
 Verkoop van uitsluitend EERSTE KWALITEITEN brandstoffen 5875
 OUDE HEERENGRACHT 19, LEIDEN, TEL. 587

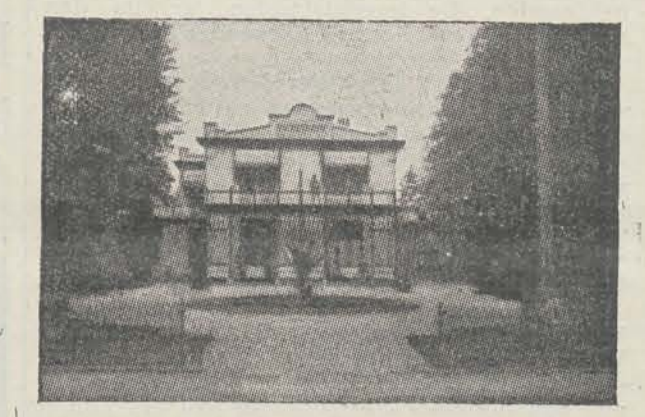
N.V. „MEUBELKUNST”
 MODERNE WONINGINRICHTINGEN
 „Indanthren” Meubel- en Gordijnstoffen
 Meubelen naar ontwerp van A. Lucas, Meubelarchitect.
 Eigen fabriek. Werkplaats: Witte-Rozenstraat 27.
 TOONKAMERS: 5879
 WITTE-ROZENSTRAAT 36 - LEIDEN - TELEF. 524

VIOOL-INSTITUUT
 Directeur Adolf Brunt - Nieuwe Rijn 10, Leiden
 PRIVE-LESSEN: 5888
 AANVANGKLASSE ..... vanaf f 4.- p. m.
 MIDDELKLASSE ..... vanaf f 5.- p. m.
 KUNSTKLASSE ..... vanaf f 6.- p. m.
 SOLOKLASSE ..... vanaf f 7.- p. m.

ARNHEM EN OMSTREKEN

KUNSTNIJVERHEIDSHUIS
DIE OLDE MUNTE
 BAKKERSTR. 26 - ARNHEM - TEL. 23971
 HET ADRES 5681
 VOOR SMAAKVOLLE GESCHENKEN
 ZICHTZENDINGEN OP AANVRAAG

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
 ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte
G. A. J. VAN KALMTHOUT
 BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN 5439

EIKENHORST
 Pension voor zomer en winter; 24 salons en slaapkamers, waarvan de meeste met serre, veranda of balcon; eetkamer, badkamer, stroomend water, garage, groote tuin; bij de tramhalte, in 't centrum van verkeer.
UTRECHTSCHESTRAATWEG :::: OOSTERBEEK

FAMILIE-PENSION PARKOORD
APELDOORNSCHESTRAAT 14
ARNHEM TEL. 23973 2-552
 Gelegen in de onmiddellijke nabijheid van Park „Sonsbeek” en het Velperpl.
 Frissche kamers. Uitstekende keuken
 Badkamer. **C. A. S. LINTHOUT**

N.V. Linnenmagazijn „t Spinnewiel”
G. H. MEIJER
ARNHEM, Koningstr. 79, Tel. 26077
NIJMEGEN, Betouwstr. 1, Tel. 2459
 Tricotgoederen - Huishoudgoederen
 Tafelgoederen - Huwelijksuitzetten
 Baby-uitzetten 5828
INDISCHE UITRUSTINGEN

J. VAN WOERDEN
ROGGESTR. 42 - Int. Tel. 367 - ARNHEM 5639
 SPECIAAL ADRES voor PRIMA ROOMBOTER en Fijne HOLLANDSCHE KAASSOORTEN zowel jong, belegen als oud - En gros - En detail

UTRECHT

JOHAN RUIJS TH. Pz. - UTRECHT
 JUTPHAASCHEWEG 21, hoek Amaliastraat, TEL. 10262
RUND-, KALFS- EN VARKENSSLAGERIJ
 Electriche fabriek van Worst en Fijne Vleeschwaren. Ham, Rookvleesch, Ossetong, Sauce de Boulogne, Hoofdkaas, Tongeworst, Rolpens, Zult, Rookworst, Preskop, enz. ALLES EIGEN FABRIKAAT.

N.V. WONINGBUREAU
 voorheen
R. WÖHRMANN & Co.
 (Directeur: H. C. VELDWIJK) 5916
NIJEUWSTRAAT 14
TELEFOON 24 :: BAARN
 Woninggids gratis en franco

N.V. v.h. J. E. WEENINK - UTRECHT
 Leverancier Utr. Industrie- en Huishoudschool 5905
 Beveelt zich beleeft aan voor de leveranties van KOLONIALE WAREN - COMESTIBLES GEDISTILLEERD - WIJNEN - LIKEUREN
DONKERE GAARD 6-8 - TELEFOON 10110
 Laat 2 x per week aan huis hooren en bezorgen

PENSION GROOSMULLER
PARKSTRAAT 35 - UTRECHT - TELEF. 12631
 DINERS, bestaande uit soep, vleesch, aardappelen, groenten en toespis voor f1.10; per abonnement f1.-
 NACHTLOGIES met ontbijt f2.25
 VOLLEDIG PENSION, per dag f3.-
 2 PERSONEN op één kamer, per dag f2.50
 WEEK- EN MAANDKAMER RUIME REDUCTIE
 5903 Beleeft aanbevelend, **J. F. GROOSMULLER**

A. HOELEN
 v.h. Firma A. ROSKAM & Co.
SCHILDER
 Janskerkhof 27-28 - Tel. Interc. 11172 - Utrecht
 BEVELEN ZICH AAN VOOR ALLE VOORKOM. SCHILDERWERKEN. 5902

U GAAT VERHUIZEN
 Laat den rompslomp v. GAS-, ELECTRICITEIT-, BAD- en KEUKEN-INRICHTING over aan:
KERSBERGEN ?
UTRECHT: Oudegracht 185, Nachtegaalstr. 28
 Tel. 12891 - Tel. 10842
ZEIST - Slotlaan no. 48 - Telefoon 35

P. DE HAAN - UTRECHT
LIJNPADSTEEG 16-18 Bis 5897
 bij de Jeremiestraat - Telef. 11672
Verhuizingen en Auto-Transporten
 Door geheel Nederland

Firma R. DIKS en B. GROOTENBOER
 Aannemers - Timmerlieden - Metselaars
 Taxatie
 Nieuwbouw - Verbouw - Onderhoud
TEL. 10633 EN 10084 5900
KIEVITDWARSTR. No. 1 B - UTRECHT

GERBRANDS KUNSTHANDEL
OUDKERKHOF 46 - UTRECHT
 ENCADREMENTEN - RESTAUREEREN
 VERNISSEN - SCHILDERIJEN - FAYENCE
 LEDERWAREN - LAMPEKAPPEN 5887

en zijne volksidealen te leeren begrijpen en dit kunnen wij het beste doen door de Wayang. Uit de *Lakon Poerwo* leeren wij zijn standaard van moraal en bij de *Wayang Wong* hem bewonderen in zijn superbe uiting van Danskunst. Daar is nergens ter wereld zulk een hoogstaande danskunst te vinden. De *Wayang-Koelit*, het Javaansche schimspelspel, is wel de mooiste denkbare zwart-en-witkunst. Wanneer de *dalang*, vertooner, verteller en zanger tevens, die wajangfiguren den groot laat brengen aan Vorsten en Leeraars, of hij laat hen strijden, dan gebeurt dit met een gratie zoo wonderbaar, dat ge niet kunt nalaten uit een kunstenaarsoogpunt den *dalang* te bewonderen. Die fijn uitgesneden lederen figuren werpen een zonderlinge, niet geheel menschelijke schaduw op het scherm en toch zijn zij subtiel menschelijk. Het is een Mysterieus spel bij uitnemendheid.

De Edelen van Java hebben de wajang tot voorbeeld genomen voor eigen ontwikkeling. Ardjoena is daarin de lievelingsfiguur en het ideaal van den beschaafden Javaan. Dalangschap is feitelijk een leeraarschap; de besten, vooral in oude tijden, waren de ethische opvoeders van het volk.

Vóór dat de *dal* begint te zingen, ziet men de wierook opstijgen en zijn vóór hem geplaatst: een kommetje water met 7 soorten van geurige bloemen. Dit bloemenoffer is aan den Onzichtbaren Bezieler der schaduwen gewijd. Het andere offer wordt thans aan den menschelijken *dalang* aangeboden en bestaat uit rijst, een klapper, wat javasuiker, een blaas, tabak en gambir. Heel vroeger, toen het ook nog aan den Onzichtbaren *Dalang* werd aangeboden, bestond het uit een handjevol rijst, wat geurig welriekende bladeren, sandelhout en strengen katoen van vier verschillende kleuren.

Terwijl de zachte geur van wierook zich verspreidt door de open galerij, de *pendoppo*, treflen de wonderlijke schaduwen zeer, die zich bewegen op het rythme van het gamelanspel, en er naar kijkende, hoorde ik een zachte stem, die mij verhaalde van de beteekenis van dit Mysterieus spel, voor de ziel, die het wil begrijpen: De schaduwen beteekenen het veranderlijke, dat iederen vorm eigen is. De geheele natuur is aan verandering onderhevig, ook de mensch is aan dezelfde wet onderworpen. Al onze gevoelens, woorden en daden gaan en komen, als deze schaduwen, en blijven niet bestaan, zij worden steeds vernieuwd door de scheppende kracht van het denken. De menschelijke schaduwen zijn de grond-oorzaak van den stoffelijken mensch, zijn *chayhyo*, en hierin zijn alle mogelijkheden neergelegd voor de harmonische ontwikkeling der menschheid, zij zijn de eeuwige modellen waarnaar gebouwd wordt. Dit is de diepere beteekenis van de *Wayang*.

Voor de massa is de onzichtbare *Dalang* de Godheid, die de schaduwen leidt en doet spelen het Drama van de wereld. Maar voor den enkeling is Hij ook de Koning, de spijker, der Aarde, de *Pakoe Boewono*, die het Ras leidt, nu eens ten strijde, dan weer om leering te geven, o.a. door rampen, om hem niet te doen hechten aan vormbestaan (*sanggoro*).

De *Dalang* is altijd de vader van zijn kinderen, en deze kinderen zijn de *wayang*. Door zijn denken leven de *Wayang*beelden, en kunnen hun individueel bestaan handhaven. Hij wordt ook de Kluisenaar genoemd, de groote *Tapa* van het Ras, die de schaduwen op de *Kelir* (het Scherm) laat bewegen. Die *Kelir* is de stoffelijke wereld. Die stof wordt door het symbolische Oosten voorgesteld als een spiegel, waarin de schaduwen zich reflecteeren, en daarin kan de *Dalang* zien hoe zijn *Wayang* vooruitgang maakt. De tijdperken in het Spel zijn steeds dezelfde; onder al dat komen en gaan is er één vast punt, dat gedurende het geheele spel hetzelfde blijft. Zonder dit punt: het Licht, zouden wij van de figuren niets bemerken en zonder dit Licht was het scherm ook onnodig geweest en zoo heeft zonder *Blentjong*, (de lamp) de *kelir* geen waarde, want beiden zijn onafscheidelijk aan elkaar verbonden. *Manik* en *Mayo*, Geest en Stof, zijn onafscheidelijk in hun bestaan, zij komen samen voort uit het Wereld-Ei. Die *blentjong* (het licht) nu, blijft steeds onveranderd, onverschillig of de *Wayangs* in hun spel haten, liefhebben, strijden of leering ontvangen. Stil en onopgemerkt blijft het licht voortbranden gedurende alle tijdsverschillen en de vier perioden van het Spel, het glanst en schijnt den geheelen nacht om de schaduwen voortdurend te weerkaatsen op de *kelir* en om den mensch onophoudelijk het drama te laten spelen.

Dat licht is het symbool van het Bewustzijn en

dit bewustzijn is eeuwig; is er altijd, in alle tijdperken van groei. Zonder dat licht zou er geen schaduw zijn. Toch zijn de meeste *Wayangs* niet bewust van dat licht, slechts enkelen weten 't. Zonder den *Dalang* zou er geen Spel zijn en zouden de schaduwen zonder eenig doel hun lang bestaan voortslepen, tot de olie in de lamp is opgebrand en het licht verdwijnt."

Het rhythmisch spel van de gamelan zweeg en onmiddellijk verscheen een vreemde schaduw; en de zachte stem van den levenszanger neuriede. Die schaduw is de Berg, soms in vorm een boom: de Levensboom. Zij stelt soms een bosch voor vol apen, jakhalzen en vogels. Die Boom is het symbool van de *Waringin soesans*, die met zijne wortels tot den hemel reikt en wiens kruin op Aarde groeit. Het is het symbool van de Rassen en Volkeren wier Levensbestaan in den Hemel is en op den enkeling toegepast, is zij het zenuwstelsel, waardoor het leven onderhouden wordt.

Het oerwoud is een symbool van de dwalingen van de ziel, de jakhalzen van haat en vrees, de apen van begeerte naar bezit, naar rang en eer, zij worden den aap in den mensch genoemd en de vogels der wouden zijn de onnadenkende, lichtzinnige impulzen en gevoelens.

Er loopt echter een pad, dat rechtstreeks naar den Bergtok leidt, de *djalan oetomo*, het heilige pad, maar de ziel dwaalt rond in het woud en kan soms den weg niet meer vinden. In dien bergtop is een grot *goeha* en daarin woont een *naga* (slang), *Naga* beteekent: het niet gaande, een ding, dat in de eeuwige stilte is. Die stilte in den grot is een toestand, van *tapa*, die Ardjoena verkrijgt, door een teruggetrokken leven zooals hij in de *lakon* van de *Mintorogo* bereikt. Hij bereikt daarin den toestand van bewustzijn. Het licht van de *blentjong*, dat onbewegelijk is, is het hart der dingen en het is ook een symbool voor het Hart van de menschheid, zoowel als voor het Hart van de wereld. In dat hart nu vindt men alles, zoowel het woud en de dieren, als de Grot, de *Goeho* en de *Naga*, alles is in het menschelijk hart te vinden. En wie dat menschelijk hart kan vereenigen, door zuivering, met het Hart van de menschheid en van het Heelal, verwerft zich een nieuw leven, dat eeuwig is.

Het Schaduwspeel is *the Game of Life*, waarvan onze zichtbare daden de weerkaatsingen zijn. Er wordt niet alleen leering gegeven, maar ook strijd, want liefde en haat voeren voortdurend strijd in het menschelijk hart.

De Bharatayoedo is de strijd der Bharatas. Bharata beteekent vonk, lichtpunt, in den *blentjong*. De strijd wordt dus gevoerd door het bewustzijn van den mensch. De plaats van den strijd heet *Koeroesetro-Koeroe*, is afgeleid van *Kr*, dat werken, beteekent: strijd en koeroeksetra is dus de plaats, waar gewerkt, gehandeld wordt, de mensch werkt op de wereld, de aarde, en het bewustzijn werkt in zijn lichaam. In het lichaam van den Mensch wordt gestreden en overpeinsd. In den mensch, zoowel als in de menschheid, is de geheele *Bharatayoedo*, maar ook de geheele *Wayang*.

De *lakons* hebben zich gevormd uit het schoone Hindhupantheon en de figuur van Ardjoeno speelt er een hoofdrol in. Het is de enkeling tegenover de massa en de strijd is die van het Ras en zijn evolutie. Het *koeraeksetro* is de werkplaats van de wereld; de aarde, onder leiding van den Koning, de *Dalang* en het geslacht der Bharatas is de Menschheid, ook het Arische Ras.

De mensch is tweevoudig, de Pandawa zoon van Pandoe en de Koerawa, zoon van Koeroe. *Pandoe* nu beteekent in de werkelijkheid de *ascese*, alle pandawas leiden ten slotte het leven van den heremiet, en de kluisenaar in den mensch is ons bewustzijn. De *koerawas* zijn onze werkzaamheden, de drang naar begeeren (*sanggoro*).

De gevechten hebben altijd plaats bij een groot bosch of bij een berg. De *pandawas* staan altijd onverhoeds tegenover de *koerawas* in den strijd, zoo staat de mensch meestal onverwacht tegenover zijne begeerten. De mensch wordt vergeleken bij een vrucht met 2 pitten, de een is de pandawa in hem en de andere de koerawa; zijn geheelen aanleg is de pandawa en zijn begeerte-aanleg, dat naar bezit verlangt, is de koerawa in hem. Duidelijk wordt dit voorgesteld door de 2 vorstenzonen *Ardjoena* en *Doeryodana*, de Pandawa en de Koerawa. Beide naturen voeren in den mensch een eeuwigen strijd, dit is de strijd, die symbolisch de *Mahabharata* genoemd wordt, de groote Krijg.

Er zijn onder de wayangs twee soorten van gedochten: de Raksasaas en de Danawaas. Die ge-

drochtelijke wezens in de *Wayang* zijn de vele zonden en wreedheden, die den mensch gedurende zijn ontwikkelingsloop begaat en die hem in zijn leven vervolgen, zij zijn de slechte verlangens, die zich heimelijk aan zijn wezen vertoonen in de vele uren, waarin hij tot inkeer en nadenken komt. Zij komen telkens weer te voorschijn juist op oogenblikken, als men hen het minst verwacht, snel en woest, evenals in de *Wayang*, zonder medelijden trachten zij den mensch aan te vallen en te overwinnen, zij trachten ieder verlangen naar het edele en schoone in hem te dooden, hem te dwingen om aan zijne grovere begeerten te voldoen.

In de *Wayang* gooit Ardjoeno ze met een majestueusch, minachtend gebaar van zich af. Er wordt verhaald, hoe de held werd overrompeld door zulk een wayang en dat zijn eenig wapen was: de kracht van de Waarheid.

Geen wonder, dat de filosofisch aangelegde Javanen zich nachten-lang in dit diepzinnige Mysterieus spel kunnen vermijden. Wij, Westelingen, kunnen in dit opzicht véél van hen leeren!

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het contrast.

De Regeering is van oordeel, dat in den Volksraad de gezichtspunten omtrent de regeeringspolitiek eigenlijk niet zoo ver van elkaar afliggen; zij constateerde slechts verschil van inzicht omtrent het tempo. Doch *De Loc*. (5/9) nam ook inzage van het Verslag van de *Inlandsche vergadering te Weltevreden* — waar niet alleen de leiding der P.P.P.K.I., maar ook leiders van Boedi Oetomo en Pasoendan spraken, en onder toejuichingen verzekerd werd, dat „Ned.-Indië” schielijk „*Indonesia Raya*” worden en dat het contact met de „Liga” toch rijksgegeven wordt, „wat er ook gebeure” — en concludeert, dat er toch principieel verschil van inzicht is tusschen de Indische Regeering en een groot deel der Europeesche ingezetenen. De Regeering meent, dat hare politiek in staat zou zijn het intransigent karakter aan de Inlandsche beweging te ontnemen; hare opposenten zijn overtuigd, dat iedere verdere concessie de leuzen slechts zal verscherpen. Zij vinden dan een recent bewijs in *Egypte*: het ontwerp-verdrag van de Britsche Labour-regeering, met zeer verstrekkende tegemoetkomingen, wordt door de nationalist der Wafd beantwoord met..... een volstrekt afwijzende houding. Men wil alleen het absolute, en men antwoordt altijd weer, zooals G.-G. *Pasquier* het zeide, met een „pas assez”. In *Ned.-Indië* ziet met hetzelfde en zal men altijd hetzelfde blijven zien. Twee maanden nadat de Indische Regeering in den Volksraad een „laatste waarschuwing” tot de P.N.I. gericht heeft, moet openlijk haar hoogste vertegenwoordiger ter *Sumatra's Westkust* in zijn rede bij het Openbaar Gehoor verklaren, dat de actie van diezelfde P.N.I. „eenige zorg baart”. Zoo gaat het, en zoo zal het blijven gaan, al maakte men morgen aan den dag van Ned.-Indië een dominion.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (5/9 „Het grootste, blijvende gevaar”), *De Loc* (5/9, blz. 4 „Scherpe woorden op Inl. vergadering”), het *Soer. Hbl.* (6/9, 3de bl. „Nabetrachting” over het Openbaar Gehoor, Z.) en de *Deli Crt.* (9/9 „De politieke toestand op S.W.K.”).

De steeds bestaande banden met Moskou.

De Anti-Koloniale *Liga*, onder de gedisciplineerde leiding van *Moskou*, dient vooral als uitgangspunt voor cellenbouw. De „Perhimpunan Indonesia” is daar een voorbeeld van. Een veel meer rechtstreeks werkzame organisatie van *Moskou* dan de *Liga*, is het in het Verre Oosten actieve „*Pan Pacific Trade Union Secretariat*”. Het hoofdkwartier was gevestigd te Kanton, later te Hankow; na de zuivering van het bolsjewisme te Shanghai. Helaas treedt men er daar niet krachtig tegen op; bovendien is een belangrijk filiaal gevestigd te Sydney. Vooral na de jongste stakingen werkt men sterk in Australië. Deze „*Pan Pacific Trade Unions*” hadden o.m. contact met de „*Sarekat Kaoem Boeroeh Indonesia*”, maar — zoo waarschuwt *De Loc*. (5/9, blz. 3) — het zou een dwaling zijn indien men meende, dat de voornaamste schakels tusschen *Moskou's* organen en hun hanc-

Streng discreetie, accurate bediening, prima kwaliteiten en soepele betalingsvoorwaarden zijn de factoren, waardoor ieder Repatriërende bij voorkeur koopt in

MAGAZIJN „DE RESIDENTIE”

LANGE BEESTENMARKT 119-127

DEN HAAG :: TEL. 15555

— GROOTE SORTERING —
DAMES- en HEERENKLEEDING
MEUBELN - BEDDEN - RADIO

ENZ. ENZ. ENZ.

SCHEVENINGEN HOTEL BRISTOL TELEF. 52355

GEV. DEYNOUTPL. H. BADHUIS/EG 1

VIS A VIS KURHAUS

HET GEHEELE JAAR GEOPEND

5777

CENTRALE VERWARMING - BADKAMERS - STROOMEND WATER - GERENOMMEERDE KEUKEN

CAFE MET SCHITTEREND TERRAS :: 1A DUITSCHE BIEREN

langers in Ned.-Indië te vinden zijn in dergelijke toch altijd eenigszins publieke organisaties. Die voornaamste relaties loopen, strikt individueel, over allerlei personen, die men niet in eenigerlei vereeniging laat optreden. Het is inderdaad zelfs voor een goed toegeruste Politieke Recherche uitermate moeilijk daarover tastbare gegevens te verkrijgen. Hoewel het wel duidelijk is, dat in Moskou's organen plannen en methoden omtrent de actie in Ned.-Indië niet openlijk medegedeeld worden, geeft een artikel in „The Pan-Pacific Worker” van C. Santin over „The situation in Indonesia” toch eenige verhelderende aanwijzingen omtrent de thans gevolgde tactiek: op Java vindt zij haar aangrijpingspunt vooral onder de loonarbeiders in de steden, op Sumatra vooral ten plattelande, en het blijkt, dat men laatstgenoemde actie thans het meestbelovend acht. De constante werkzaamheid van Moskou in Ned.-Indië blijkt hieruit weer eens opnieuw op overtuigende wijze.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (12 en 13/9 „Het geval Rusland”, H. A. L. Fisher), de *Java-Bode* (6/9 „Gevaar van revolutiefilms”), het *Soer. Hbl.* (2 en 3/9 „De Liga”; 2/9 „Middel-Europeesche idyllen”, 6 en 7/9 „Het Russisch-Chineesch conflict”, Villanus) en het *Bat. Nwsbl.* (10/9 „Rusland”, Dr. B. Rapschinsky).

Het Kapitaal.

De Ver. Staten van Noord-Amerika zijn feitelijk een soort kolossale zuigpomp geworden, die den liquiden kapitaalrijkdom van de wereld en van Europa in het bijzonder, naar de overzijde van den Atlantische oceaan overhevelt. Het *Soer. Hbl.* (27/8 en 4/9,

gaan, is de restitutie der reeds betaalde belastingpenningen — naar het oordeel van het *Bat. Nwsbl.* (10/9 „25-24”) — ook een eisch van recht. Daaraan doet niet af, dat wellicht in bepaalde andere gevallen terugwerkende kracht ook redelijk, en zelfs een eisch van recht kan zijn; elk geval moet op zichzelf worden beschouwd. In politieken zin ligt in den uitslag der stemming in den Volksraad een ongunstige en onbevredigende ervaring. Opnieuw hebben alle aanwezige Inlandsche leden, van links tot rechts, tegen het regeeringsvoorstel gestemd; op zijn best hadden eenige Inheemsche leden den moed, de stemming te ontgaan door afwezigheid. Deze eensgezindheid der Inlandsche leden is een der zorgwekkendste teekenen des tijds. Zij valt niet te verklaren uit louter zakelijke overwegingen; er is een stevige inslag van „nationaal sentiment” in deze demonstratie van eendracht. Het „kapitaal” is in Indië nu eenmaal stevast vergezeld van het bijvoeglijk naamwoord „buitenlandsch”, en dat buitenlandsch kapitaal ervaart zelfs de Inlandsche intellectueel van gematigde opvattingen blijkbaar als een vijandige macht. Waarom zou men het te vriend houden, wanneer slechts billijkheidsredenen pleiten voor tegemoetkoming aan zijn wenschen? Een ding is zeker: wanneer de beslissing in 1931 had moeten vallen, na de invoering der „Inlandsche meerderheid”, zou het amendement-Dwidjosewojo niet met 25—24 stemmen zijn verworpen. En zelfs niet met 25—24 zijn aangenomen, maar met veel grooter meerderheid. Omdat dan de druk van het „nationale sentiment” zoo groot zal zijn geworden, dat men de numerieke meerderheid der linkerzijde zelve niet eens meer noodig heeft.

Ook *De Sum. Post* (10/9) acht het onjuist, dat deze zuiver praktische aangelegenheid gemaakt is tot een politieke. Socialisme en nationalisme gingen hier hand in hand. Thans heeft het er allen schijn van alsof de anti-kapitalisten het kapitaal, en de nationalistischen het Westersch ondernemen hebben willen treffen.

Drie geslachten.

De heer L. H. C. Horsting vertelt in *De Loc.* (29/8, 3 en 5/9) van de *Toradja's*, en hoe óók daar *das alte stürzt*... Een jonge schoone dorpsbloem komt me ietwat koket verlegen vragen, of ik van haar, van haar alleen, een afzonderlijk kiekje wil maken. En als ik toestem en zij over haar eerste brani heen is, heb ik niets meer te zeggen en zij zal wel uitmaken, hoe ze het hebben wil (hier kijkt de nieuwe tijd al om het hoekje). Toeschouwers rondom waren zich de oogen uitkijkende spiernaakte peuters, even stilstaan-blijvende passerende vrouwen dorpsgenooten, in ouderwetsche kleeding, de zware hoogopgevlade korven met sprokkelhout op den rug, verder een ouderwetsch mannentype met foejahoofddoek, schaamlap, lans en hond, naderbij gekomen strak voor zich uit kijkend, met diepe minachting voor al dat modern gedoe. Maar niet alle ouden zijn afkeerig van het nieuwere; zoo was het me mogelijk op een enkel kiekje een *drietal Toradja-geslachten* vereenigd en vereeuwigd te krijgen. Welk een afstand ligt er in zeden en gewoonten niet tusschen deze drie geslachten! De oude mannen, gewezen hoofden van de vroegere bergkampings van vóór de Kompenie, zelf nog deelgenomen hebbend aan menigen sneltocht, godsoordeelen, heksendooden, slachten van slaven als zoenoffers, doodenfeesten en verder alles wat tot het oer-Heidendom behoorde; dan hun directe afstammelingen, zich ten deele nog bewogen hebbend op de grens van dit oude en het ingrijpen van het Gouvernement, voor het jongere deel als kind nog getuige geweest zijnd van het feestelijk binnenhalen der met koppen van hun geslaagden sneltocht terugkeerende ouderen; daarnaast de bakvischjes in Europeesche japonnetjes en schoentjes met hooge hakjes en al een enkele broer, die Hollandsch spreekt; vervolgens een jongere afdeeling, die met lei en griffel, cahier, potlood, pen en inkt, dagelijks bij den goeroe ter leering gaat, om na het verstriken van de lesuren zich ophijschend aan den staart via den achterhiel hun geliefden kameraad, den karbouw te berijden. En dan ten slotte de heele kleine peuters van beide geslachten, die hun geld nog niet uitgeven aan Peek en Kloppenburg. Wanneer je dan voor je baroega zit, herken je in de leuk glurende voorbijgaande kinderen, nu met een bamboe over den schouder, waarin zij voor moeder water haalden uit de kali, de leerlingen, die 's morgens voor je gelezen en gezongen hebben.

UITRUSTING INDIE
(ook voor Dames)

POLAK VAN DEVENTER

DEN HAAG
KORTE POTEN 11
SPUISTRAAT 50

AMSTERDAM SOERABAJA
LEIDSCHESTRAAT 80 STEMMERIK & Co.
PRINSENGRACHT 707

2de bl. „Alg. commercieel overzicht”, B.) ziet hierin een verschijnsel van ernstigen aard. De kloof tusschen kapitalisten en niet-kapitalisten wordt gestadig wijder. *Kapitaal* kan zich verplaatsen, de eenvoudige *arbeidskracht* zonder kapitaal is gedoemd om te blijven arbeiden onder de ongunstige condities, welke het noodlot haar beschoren heeft. Voor een steeds toenemende bevolking is steeds meer kapitaal noodig; ontbreekt dit, dan moet zulks op de gelegenheid tot eerlijken arbeid terugwerken en tot nog grootere werkloosheid leiden dan wij reeds kennen. Aan de eene zijde dan een zeer kleine categorie van personen, die zich alle luxe en confort kunnen veroorloven, aan de andere zijde de groote massa, die zelfs het recht voor zich niet kan opeischen voor de zekerheid van een bestaan.

De Loc. (3, 10, 17, 24 en 30/8) bevat een „Economisch Supplement”, de *Deli Crt.* schrijft over „De internationale positie van S.O.K.” (9/9).

De Vennootschapsbelasting.

Het amendement-Dwidjosewojo, beoogende de terugwerkende kracht van de wijziging der Vennootschapsbelasting uit de desbetreffende ontwerpordonnantie te lichten, is den 9den Sept. in den Volksraad verworpen met 25—24 stemmen. (*Bat. Nwsbl.* 6 t/m 10/9 „Volksraad”).

In Ned.-Indië maken de tantièmes van het personeel der particuliere ondernemingen een deel uit van het loon; als zodanig hebben zij dus steeds behoord tot de bedrijfskosten der vennootschappen en vallen zij geheel buiten het kader van een heffing naar de winst, zooals de vennootschapsbelasting. In het licht van de feiten, die aan het tofstandkomen van de vrijstelling zijn voorafge-

Het Boek van De Kat Angelino.

Als een werk van zelf-onderzoek en zelf-critiek, als een verantwoording tegenover het volk in Indië, dat in den loop der geschiedenis zich de Nederlandsche natie als leidster en raadvrouw zag aangewezen, en tegenover de rest der menscheit, zoo ziet *De Loc.* (2/9) het boek, dat door den heer A. D. A. de Kat Angelino geschreven werd over het staatkundig beleid en de bestuurszorg in Ned.-Indië, waarvan het eerste en tweede gedeelte verschenen. De exploitatie-politiek maakte plaats voor een ontwikkelingspolitiek; de ontwikkeling van het koloniale volk is geworden het groote doel der kolonisatie, alle andere omstandigheden worden aan dat hoofddoel ondergeschikt gemaakt. Het wereldverkeer, dat op zichzelf al duizenden in zijn directen dienst heeft, oefent op de producten- en goederenhuishouding der Oostersche bevolkingen een invloed uit, die niet te benaderen is. Heel het aspect der Inheemsche maatschappij wijzigt zich. De maatschappij differentieert zich, de arbeidsverdeling treedt op, de sociale behoeften wijzigen zich, de eerbied voor het oud gebruik en adategag verminderd en zelfs de mentaliteit verandert. Hierdoor ontstaat een toestand van onrust in de Oostersche maatschappij. De oude instellingen moeten door nieuwe steunselen worden geschaagd, de samenwerking volgens adategaginselen heeft heel de ontwikkeling tot bewuste coöperatie door te maken, het gemeen gevoel heeft zich op te lossen in persoonlijkheid en public spirit. Zonder leiding zou uit deze Umwertung aller Werte een chaos worden geboren, waarin ongetelde menschenlevens zouden verloren gaan, vóór men de nieuwe richtlijnen zou hebben gevonden. Geen overheid, zij moge nationaal wezen of koloniaal, kan de uitbreiding van het wereldverkeer, met alles wat dit meebrengt, stuiten. Zij kan wel door voortdurende waakzaamheid te sterke economische of geestelijke invloeden weren of controleren, daarnaast de bevolking zelve materieel en moreel weerbaar maken.

Het koloniaal beleid, dat rust op de breede grondslagen door den schrijver geschetst, bestaat — zoo teekent *De Loc.* hierbij aan — uit den allesomvattenden arbeid tot materiele en morele weerbaarmaking van de bevolking en in het wezen van te

Maison van Seventer

GROOTSTE INRICHTING VOOR

DAMES- EN HEERENKLEEDING

— NAAR MAAT —

DEN HAAG

HEERENGRACHT 38 :: TELEF. 14214

sterke economische of geestelijke invloeden. Bescherming en opvoeding zijn de richtlijnen, waarlangs het koloniaal beleid zich ontwikkelt. Bescherming, die de Oostersche maatschappij noodig heeft, wil zij niet komen tot weerlooze aanvaarding van de ergste vormen van exploitatie. De zwakke sociaal-politieke structuur der Inheemsche maatschappij en de uiterst primitieve economische opvattingen geven de zekerheid, dat de aanraking van moderne productiemethoden en de archaische economie tot voor de Inheemsche bevolking zeer schadelijke consequenties zou leiden alleen al op het gebied van landgebruik, arbeidsvoorziening en geldverkeer. Des schrijvers werk verdient de belangstelling van iedereen wien het Waarom en Waarheen van het koloniale probleem belang inboezemt. Des schrijvers groote kennis van de Oostersche maatschappij in hare vele aspecten en van de geschiedenis van het Oosten, en bovenal zijne liefde voor het Oosten, maken hem tot een vertrouwd leidsman door het labyrint van vraagstukken, waarvoor de bestudeering der moderne koloniale staatkunde den Oosterschen zoowel als den Westerschen mensch stelt.

Het *Soer. Hbl.* (4/9, 3de bl. „Dwaze strijd”, Z.) bespreekt het streven om de overdreven hormatgebruiken te verminderen of af te schaffen.

De Poenale Sanctie in de Mijnen

In *De Loc.* (6/9, blz. 17) betoogt de mijnbouwkundige medewerker, dat men den strafdwang in de mijnen niet *aanstonds* ontharen kan, maar na korten tijd zeer zeker wel. Daartoe moet aan één voorwaarde worden voldaan: er moeten goede arbeidsverhoudingen bestaan, en daarbij is de hoofdzaak een goede verhouding tusschen opzichters en werkvolk. De hoofdredactie van *De Loc.* (6/9, blz. 17

ALLE Wijnen, Gedistilleerd en Limonade van

zijn voorhanden bij de navolgende firma's:

DEN HAAG: N.V. DUYNSTEE's Wijnhandel, Spui 250,
N.V. ENGELS' Wijnhandel, Suezkade 48,
HENRI VLEK, Hoofdkantoor, Herderstraat 24,
HENRI VLEK, Filiaal Goudenregenstraat 206,
N.V. VLEK's Wijnhandel, Theresiastraat 88,
RIJSWIJK: Wijnhandel LEEUWENDAAL, Oranjelaan 4,
SCHEVENINGEN: HENRI VLEK, Filiaal Pansierstraat 33,
VOORBURG: Wijnhandel v. d. KRUK, Willemstraat,

Telefoon 16413
Telefoon 32694
Telefoon 10839
Telefoon 38044
Telefoon 70100
Telefoon 18755
Telefoon 51962
Telefoon 78171

„Redelijk woord”) vraagt in een afzonderlijk artikel de bijzondere aandacht voor bovengenoemde bijdrage. Dat is de kern van de zaak. En wie zich nu herinnert, dat óók op de ondernemingen alles tenslotte neerkomt op die verhouding, en dat óók bij industriële conflicten op Java telkens weer de betekenis van die relatie tusschen opzichters, werkbazen en werkvolk bleek — die zal zich hierdoor overtuigd gevoelen: „directe afschaffing” van de poenale sanctie is onmogelijk; een vorm van „arbeidsdwang” is voor een bepaalde periode onmisbaar — daarna is zonder schade het bedrijf met vrijen arbeid te voeren. Ziedaar — een redelijk woord. Moge het, in Deli en op Java, door allen worden verstaan.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Een veel-omstreden redevoering.

In het periodiek *Timboel* van 15 Juni lezen wij het volgende:

Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal heeft bij de opening van den Volksraad weer eens uit het volle gemoed, uit des harten grond gesproken. Aan zijn welwillendheid en goede gezindheid jegens de Indonesische bevolking wordt in onze kringen dan ook niet getwijfeld, zelfs wanneer op goede woorden de overeenkomstige daad niet altijd volgt.

Vertrouwen in zijn goede bedoelingen heeft hij inderdaad gewonnen. Het doen, het kunnen ligt blijkbaar soms niet in zijne macht.

De openingsrede van den Volksraad op 15 Juni j.l. getuigt niet slechts van een warm hart voor de bevolking dezer landen, maar ook en vooral van vervooruitziend staatsmansinzicht.

Ziet Z. Exc. echter niet te ver vooruit? Wie het nieuwe en betere zoekt in een te verre toekomst, raakt allicht geneigd de urgente daad te zeer te veronachtzamen.

In de j.l. openingsrede worden theoretisch onaanlastbare stellingen geponerd. Naar wij meenen met de bedoeling om de achterlijke koloniale elementen door een frisch en voorzeker kordaat woord tot rede te brengen en hen te wennen aan de noodzaak van hervormingen in den komenden tijd.

Wanneer echter de bedoelde reactionnaire en koppige groepen met listig kunst-en-vliegwerk den wind uit het zeil der vooruitstrevende politiek van den Landvoogd namen, dan is het meer dan eens gebeurd dat Z. Exc. verschrikt bijdraaide.

Een „toekomst”-politiek als die van Jhr. de Graeff brengt teleurstelling. De meerderheid der Europeesche bladen reageert er op met een persoonlijke perscampagne. De Indonesier echter loopt gevaar, na zich aan Zijne Excellenties woorden bedwelm te hebben, naderhand ontuchtend en teleurgesteld te worden, wijl de corresponderende daden blijven ontbreken.

Z. Exc.'s staatsstukken zijn waarlijk eerlijk gemeend en welmeenend genoeg, doch meestal gedoemd om theoretisch, hoewel keurig werk te blijven. Mogen des Landvoogds pogingen om in te werken op de publieke opinie, een onmiskenbare waarde hebben, eerst het nageslacht dreigt er de resultaten van te zien.

Waartoe deze inleiding? Omdat het ons wezenlijk hartzeer kost, na de scherpe critiek die de sanapers op de openingsrede gegeven heeft, ook van onzen kant met bedenkingen te moeten komen opdagen.

Te constateeren valt, dat de Landvoogd thans voor het eerst een *regeerprogram* ontwikkelt, maar dat dit, gelijk gezegd, wel rijk is aan theoretische beginselen, doch deze in de praktijk der begroting niet of althans slechts in geringe mate verwerkelijking vinden.

De Gouverneur-Generaal heeft het over de in voorbereiding zijnde novelle op de regeling van de arbeidsovereenkomst en op de „assistentenregeling”. Voorts is er sprake van het overleg met de wervingsorganisatie tot verbetering der „wervingsmethode”, over een ontwerp-ordonnantie waarbij de heerdiensten in beginsel worden afgeschaft en door een wegebelasting vervangen.

Het vraagstuk hoe het contact der Gemeentebesturen en de binnen de gemeente gevestigde inheemsche bevolking kan worden versterkt „blijft de volle aandacht behouden, zoowel van de Regeering als van de besturen zelve”.

„Doordrongen van de wenschelijkheid van uitbreiding van het hooger-onderwijs met een litteraire faculteit... heeft de Regeering opdracht gegeven een schema voor de inrichting en verdere organisatie van dezen tak van hooger-onderwijs te ontwerpen, welke schema tot grondslag zal strekken van besprekingen in een later in te stellen commissie.”

Het zijn alles toekomstplannen; toekomstmuziek voor en na. Al die schoone zaken worden eigenlijk wel urgent, maar vooral financieel onmogelijk geacht.

En ook overigens blijft de urgente daad achterwege. Er komt of weinig of niets van een regeling ter uitvoering der motie-Soejana, aangenomen door den Volksraad, van een wettelijke verbreding van de vertegenwoordiging der Indonesiërs in de gemeente-

raden tot minstens de helft van het totaal aantal zetels. De wettelijke verbetering van de werving zweeft in een ver verschiet en van de geleidelijke afschaffing der poenale sanctie wordt zelfs niet gerept. In principe zullen de heerdiensten op de Buitengewesten worden afgeschaft, maar een wegebelasting zal de lasten der „Inheemschen” daar verzwaren. De litteraire faculteit schijnt een vrij vaste hoop der toekomst en tot verheffing van den economischen welstand en bevordering der inheemsche nijverheid zal volstaan moeten worden met voor te stellen „die in de lijn liggen eener geleidelijke uitbreiding van de nijverheidsvoorlichting”.

Het actieve, actuele Regeeringsprogram is sober, het verlegt 't meeste naar de verre toekomst, verklaarnde dat de huidige stand der financiën, het „betrekkelijk gering accres van de beschikbare middelen, noopte zich ook in de ontwerp-begroting voor 1930 een groote mate van beperking op te leggen ten aanzien van het voorbrengen van nieuwe maatregelen en (de Regeering) dwong er in hoofdzaak mede te volstaan die voorzieningen te treffen welke door den onvermijdelijken uitgroei van de overheidsorganen volstrekt geboden schijnen”.

Bij de behandeling van de ontwerpen der begroting over 1930 hopen wij op dit chapter, wat er in concreto door deze begroting *verwezenlijkt* wordt, nog terug te komen.

Ten aanzien van de sociale verhoudingen sprak Z. Exc. gulden woorden van staatsmanswijsheid: [Volgt een lange aanhaling uit de rede van den Landvoogd, o.m. over ingrijpende hervormingen van algemeene strekking welke dank zij de medewerking van den Nederlandschen wetgever, in de laatste kwarteeuw tot stand kwamen; over de moeilijkheid al die voorzieningen in praktijk te brengen, waartoe de ingezetenen in de eerste plaats hebben mede te werken; over de overtuiging der Regeering dat politieke zelfordening door de bevolking zich met de Nederlandsche leiding zeer goed verdraagt en dat de aan het volk verleende staatkundige en maatschappelijke vrijheden (o.a. recht tot vereeniging en vergadering), mits niet misbruikt, niet tot afbraak maar tot opbouw zullen leiden; over het gevaar van overhaasting bij het willen invoeren van hervormingen; over het groote gebied van onderwijs, studiefondsen, internaten, ziekenverzorging, volksnijverheid, landbouw enz. waarop de inheemsche vereenigingen met vrucht werkzaam kunnen zijn en reeds zijn, zoals Mohammadjah en de Soerabajasche studieclub enz. enz.]

Timboel vervolgt dan:

Dit deel der rede is zeker niet vrij van tekortkomingen, maar, we herhalen, om de warme gevoelens jegens de Indonesiërs en om de juiste verwijzing naar de historische noodzakelijkheden, ons niettemin uit het hart gegrepen. Ongetwijfeld behoort er moed toe, zulke overtuigingen in het openbaar te uiten.

Doch... na deze beschouwingen ware het een daad van eenvoudige consequentie geweest, zoo een voorstel was ingediend om art. 153 bis en ter en 161 bis van het strafwetboek te doen vervallen. Wij voelen ons *afgescheept*, nu het bij de historische schets eener noodzakelijke ontwikkeling blijft, doch de feitelijke regelingen ongewijzigd blijven. Wel is waar, dat de centrale Regeering zelf een rigoureuze toepassing van deze artikelen niet in de hand werkt, maar wij hebben uit den treure in dit blad doen uitkomen hoe de onder haar staande bestuursorganen van bovenvermelde artikelen maar al te zeer gebruik, ja „misbruik” maken.

We erkennen echter gaarne dat uit de aangekondigde mutaties onder het hooge Europeesche B. B. op Java de ernstige wil der Regeering spreekt om Hare bedoelingen van die zijde te doen respecteeren. Maar de vrijheden, die wij opeischen, wenschen wij te genieten als *rechten*, niet als *gunsten*. Slechte, despotische wetten, verzacht door een slappe toepassing, daarmede zal men hier geen vrede schepenen.

Ook is de „preventieve” werking van het fameuze stakings-artikel noodlottig ten opzichte van den opbouw eener reële vakbeweging. Ja, men kan het in dat artikel vervatte dreigement eerder „prohibitief” dan preventief van uitwerking achten.

De hooger bedoelde organen van het B. B. krijgen in de redevoering een mooie zinsnede met lof en blaam, waarin hun veel wenschelijks als plicht wordt voorgelouden. Doch gegeven hun mentaliteit, ware het juist den wettelijken grondslag waarop zij een veelal tegen de bedoelingen van het centrale gezag ingaand beleid trachten te steunen, door schrapping der omineuze wetsartikelen weg te nemen.

Heugelijk vinden we de waardeering van de zelfwerkzaamheid der Indonesiërs, vooral omdat de Regeering, het opbouwend werk van de Studieclub prijzende, zich van het stumperige gejammer van de Vaderlandsche club niets aantrekt. Dit werk wordt o.a. aan Boedi Oetomo en Pasoendan als voorbeeld voorgelouden. Niet geheel ten onrechte. Immers, te veel nog wordt in onze kringen gepraat, te weinig constructief werk gedaan. Hoewel in laatste instantie die propagandistische arbeid, de bewustmaking aan de massa van de nationale zaak, zeker ook vruchtdragende constructieve arbeid is. Doch een Regeering die den arbeid van den een prijst als constructief en den ander, wat dat betreft, in gebreke stelt, dient door eigen *dadens* te toonen dat zij zelve tot productief constructief werk bekwam is.

Van het bewind van den Graaf van Limburg Stirum af, plegen de landvoogdelijke Volksraad-redevoeringen met menige waarschuwing aan het adres der Indonesische Volksleiders doorspekt te zijn. In het onderhavige staatsstuk doet die obligate waarschuwing *niet*, gelijk onder het schrikbewind van Mr. Fock, als een pijnlijk dreigement aan. Toch waren de woorden, waar we op doelen, beter ongesproken gebleven.

Weliswaar vallen in volksvergaderingen hier te lande wel eens dingen voor die aan Westersche meeting-spectakel herinneren. Enkele onzer jongere leiders leggen er zich, vermoedelijk min of meer bewust, op toe de dingen harder en stekeliger te zeggen dan strikt noodig is. Dit verraadt beïnvloeding door een verkeerd Westerschen geest en is ook strijdig met het karakter onzer talen, die vóór alles een gedempte, beleefde uiting der gevoelens bevorderen. Westersche felheid zal een Oostersche massa op den duur eer afstoelen dan aantrekken. Maar dergelijke zaken retoucheert de beweging zelf wel en er dient van buiten niet te veel aandacht aan besteed te worden. Voor zulk een bevoogding is de tijd voorbij.

Intusschen, het geluid op 15 Juni j.l. in den Volksraad, heeft ons alvast in een stemming van feestelijke afwachting gebracht. Wellicht zal Z.E. daarna uit een kleine voldoening puffen.

De werkelijke, wederzijdsche genoegdoening blijft weggelegd tot het tijdstip dat de woorden door de daden gevolgd worden.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht

Inter-Ocean.

Het Juni-No. bevat wederom prachtig geïllustreerde bijdragen, o.m.: De baai van Tomini van V. I. v. d. Wall. — Mooi Bali (vervolg) en de Nederl. bezittingen in Zuid-Azië. Als bekend is de tekst in het Engelsch.

Tropisch Nederland.

De aflevering van 7 October brengt het slot van: Een Europ.-Indische stijl van huizenbouw in Indië, door Maja Serger van Panhuijs. Voorts: Van natuur tot cultuur, X. De koffiekultuur op nieuwe wegen, door Dr. Z. Kamerling. Dan de Minahasers en hunne mythen, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis en Eene Dwerghklapperonderneming te Tobelo op het eiland Halmahera, door mevr. J. M. van Diejen.

Geneeskundig tijdschrift voor Ned-Indië.

De afl. 9 van 1 September bevat een 6-tal oorspronkelijke bijdragen onderscheidenlijk van de H.H. Dr. P. B. van Steenis, Dr. W. F. Donath, Dr. A. Nicolai en Ir. H. N. Bloemendaal, Dr. W. C. Aalsmeer en W. A. Wille. De Casuïstische mededeelingen, verslagen, berichten en boekaankondigingen.

Meded. van het Centraal Kantoor v. d. Statistiek.

Uitgave van het Depart. v. Landb., Nijverheid en Handel. Verschenen No. 72 van Augustus '29: Onderwijs-Statistiek 1928.

De Mijningenieur

van September '29. No. 9. Inhoud: Redactioneel: De nieuwe mijnordonnantie. — Dr. Ir. J. M. W. Nash: Causerie over den tocht met Prof. Dr. A. Lacroix en Dr. H. Hanakadate van Tandjong Karang tot Medan. — Ing. L. H. Krol: Plooiingsrichtingen in het Mesozoïcum van West (Centraal- en Zuid-Oost?) Borneo. — Verder: Uit de Practijk. — Uit Tijdschriften. — Volksraad. — Productie-cijfers. — Personalia.

MODE-ACADEMIE J. & G. DE GRAAFF

ANNA PAULOWNA STRAAT 18a

DEN HAAG

Vakschool tot het leeren van het Costuum- en Mantelvak (volgens nieuwe Fransche coupe)

INSCHRIJVING VAN NIEUWE LEERLINGEN

Begin van den Dag- en Avondcursus 4 November. Prospectus b.d. Directrice G. DE GRAAFF

De Tropische Natuur.

Afl. 9 van September '29 bevat het volgende: Iets over haaien en roggen, door Dr. J. D. F. Hardenberg. — Een in het vergeetboek geraakte Javaansche Rubus-soort, door D. v. L. — Poliepen of Hydridae, door Adriana G. Vorstman. — Korte mededeelingen. — Mededeelingen van de Vereeniging. — Boekaankondigingen.

Korte berichten v. Landb., Nijverh. en Handel.

Het No. van 6 September bevat behalve de gewone Economische en Handelsberichten, de prijzen en Index-cijfers in Ned.-Indië. (Uitgave v. h. Dept. van dien naam te Buitenzorg).

De Indische Mercuur

van 9 October: Bericht van de Afdeling Handelsmuseum van de Kon. Ver. „Koloniaal Instituut” No. 48. Enkele bijzonderheden over de koeling van proefpartijen Indisch fruit, door Ir. W. Spoon. — Suikercijfers uit den Nederl. oogst van 1928/29, door H. C. Prinsen Geerligts. — Papaine, door Dr. Ir. H. W. Hofstede, besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. Het slot dezer bespreking luidt aldus: „De schoonste beloning voor de groote moeite, welke Dr. Hofstede zich heeft gegeven zal zijn: een groote schare van planters, die, de aanwijzingen in zijn boek volgende, de door hem in uitzicht gestelde resultaten verkrijgen en in een niet verwijderde toekomst Java aan de spits van de papaine produceerende landen plaatsen.” — Volgt: Statistiek van de Intergewestelijke Handelsbeweging der Buitengewesten. — Kultuurberichten. — Productieberichten van kultuurondernemingen. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Arbeidsverhoudingen. — Financiële berichten en verslagen. — Nieuwe Emissiën, Mijnbouwberichten en Productieopgaven. Nieuwe Maatschappijen. — Personalialia. — Spoor- en tramwegontvangsten. — Koloniaal Instituut (Afd. Handelsmuseum), Oliën, Vetten en Wassen. — Wekelijksch Overzicht: Rubber, Tabak, Koffie, Thee en Suiker.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

Uit den belangrijken en gevarieerden inhoud citeeren wij uit het No. van 31 Augustus: Insulinde een erfdeel der vaderen. Fransche lofrede op Ned.-Indië. Schr., de heer Maurice Larrouy, heeft in de Temps van 20 Juli zijn indrukken over een reis in Ned.-Indië weergegeven en zegt dan o.a.: „Holland, een kleine natie en een groot volk, heeft niet drie eeuwen geworsteld om zich deze ongekende rijkdommen te verschaffen, om nu het beheer en de opbrengst in handen te laten van Internationale Parvenu's”.

Zending- en Missieperiodieken.

De Banier. In de Nos. 35 en 36, van 29 Aug. en 5 Sept. vervolgt C. C. v. H. zijn Indische reisbrieven.

Nederl. Zendingsblad. In het October-No. o.m.: De vrouwen op Bale Wyata (Malang), door H. Schuurman-Nijhoff. — De Zendings-Normaalschool te Bandoeng.

De Katholieke Missiën. October '29. No. 12.

Politiek-Economisch Weekblad.

Verschenen de eerste jaargang van het Politiek-Economisch Weekblad, orgaan ter versterking van de rijkseenheid: Nederland-Indië. De redactie berust bij mr. baron van Heemstra, prof. mr. Corvan en mr. dr. Van Gyland Oosterhoff. Het eerste nummer bevat twee redactionele inleidende artikelen: Bij den aanvang en Waarom wij ons blad oprichten. Mr. Nederburgh vangt in het tijdschrift een serie Indische staatsrechtelijke vertoogen aan. Prof. mr. M. W. F. Treub veroordeelt het denkbeeld, door mr. J. J. Schrieke in zijn jongste boek geopperd, om van het Koninkrijk der Nederlanden een Vereenigd Koninkrijk Nederland-Indonesië te maken, en den tot tusschen de beide gebiedsdeelen op te heffen. Dit boek (de Indische politiek) is verder het onderwerp van een bespreking van prof. mr. B. C. de Savornin Lohman, die in een der volgende nummers zal worden vervolgd. In de rubriek West-Indië wordt het jaarverslag van de Surinaamsche Bank besproken. Van Week tot Week geeft een indruk van de jongste Volksraadsdebatten, waarin o.a. wordt geconstateerd, dat de oppositie tegen het regeeringsbeleid genoodzaakt was zich zooveel mogelijk van de uitspraken in Deli los te maken. Als feuilleton is een verhaaltje opgenomen, dat de schrijver Ivans „Tropen-fantasie” heeft genoemd.

Suriname.

„De West” van 13 Sept. schrijft: De vooruitzichten voor den grooten rijstoogst staan gunstig.

Of moeten wij zeggen: stonden gunstig? Ziekten en plagen komen niet noemenswaardig voor dit jaar. Ook de ratten, die soms zulke groote schade te weeg brengen, hebben zich ditmaal bescheiden teruggetrokken.

De eenige klacht die men verneemt — een goede boer moet immers altijd klagen? — is, dat de onweders van de laatste week, die zulk een aangename afwisseling brachten in de atmosfeer, minder aangenaam zijn geweest voor de rijst. De slagregens zouden heel wat halmen hebben neergeslagen. Deze klacht bereikte ons zoowel uit Beneden-Para als uit Commewijne.

* * *

In de vergadering van 12 September hebben de Koloniale Staten het „ontwerp tot wijziging en aanvulling van de verordening betreffende het verleenen van concessiën voor werken van openbaar nut, enz.

en het „ontwerp strekkende om de vergunning tot het onderzoek naar petroleum te verlengen” met algemeene stemmen goedgekeurd.

* * *

Naar aanleiding van den vliegtocht van Lindbergh teekent „De West” aan dat dit bezoek de inwijding beteekent van een geregelden wekelijkschen postluchtdienst. Het vliegtuig zal als regel des Maandags te Paramaribo aankomen en des Woensdag vertrekken. Met deze lijn zal het mogelijk zijn, in ongeveer 4 dagen uit Paramaribo mail te vervoeren naar New-York.

Bij goede aansluiting kunnen wij dan hier binnen 14 dagen mails uit Suriname ontvangen.

„Vooralsnog zullen *valeur*-stukken niet worden medegegeven, zoodat voor verzending slechts in aanmerking komen gewone en aangeteekende stukken. Nevens het gewone port dezer stukken is voor verzending naar de Vereenigde Staten een extra luchtrecht verschuldigd van f 1.50 per 20 gram.”

* * *

Uit een artikel in het „Algemeen Handelsblad” van 5 Oct. onder het hoofd „Het bedrijf van den modernen vliegende Hollander”, knippen wij het volgende:

„De K.L.M. is een luchtvaartmaatschappij voor Nederland en de koloniën. Tot nu toe is aan West-Indië echter weinig of geen aandacht geschonken en dat, terwijl er reeds geregelde vliegdiensden op Suriname en Curaçao bestaan, welke evenwel uitgevoerd worden door Amerikaanse en Fransche maatschappijen. „Als de K.L.M. er hier niet vlug bij is”, aldus de heer Plesman, die ons ter gelegenheid van het jubileum op een persconferentie in het hoofdkantoor aan den Hofweg te Den Haag ontving, „dan vissen we achter het net.”

* * *

In „De West” van 10 Sept. lezen wij onder het hoofd „Luchtvaart in West-Indië. Engelsche concurrentie tegen Amerika”:

„Een telegram uit Kingston (Jamaica) meldt, dat van Engelsche zijde een kapitaal is bijeengebracht van 150 duizend ponden sterling voor een luchtdienst in West-Indië. Men wenscht van Engelsche zijde het rijk in dit opzicht niet alleen te laten aan de Amerikanen, die druk bezig zijn aan de verovering van de lucht langs de geheele Noordkust van Zuid-Amerika. De Engelsche luchtdienst zal de verbinding onderhouden tusschen de Britsch West-Indische eilanden, met Demerara en Venezuela, in aansluiting aan een dienst naar Canada. De bedoeling is om reeds begin van het volgende jaar dezen te openen. Het benodigd kapitaal is bijeengebracht door Engelsche en Canadeesche banken.”

* * *

In hetzelfde nummer van „De West” een brief van Dr. N. Wing Easton, gedateerd 12 Aug., waarin hij nogmaals de onjuistheid aantoonde van des heeren Vingerhoets' methode van onderzoek naar de aanwezigheid van aardolie

„Het is door geen enkele geophysische methode mogelijk om de aanwezigheid van aardolie op zekere diepte onder den grond aan te toonen, laat staan dus om de hoeveelheid olie of diepte er van te bepalen of zelfs maar te schatten. Het enige (enige) wat men op geophysische wijze kan bereiken (en dat nog niet eens altijd) is de kennis van de structuur der aardlagen, om daaruit eventueel het meest gunstig gelegen punt voor het aanzetten eener boring af te leiden.”

Aan het slot van zijn brief spreekt Dr. Easton de hoop uit dat de redacteur van „De West” er niet meer aan zal twifelen dat de onderzoekingen van Vingerhoets slechts kunnen worden betiteld als hokus pokus.

In een noot schrijft de redactie van „De West” „Het spijt ons, dat wij het vertrouwen van Dr. Wing Easton moeten beschamen. Wij blijven eenig vertrouwen stellen in de methode Vingerhoets na hetgeen wij in meerdere vakbladen van deskundige zijden daaromtrent vernamen.

Wij hadden nog gelegenheid den heer Vingerhoets, die eenige dagen geleden naar Europa vertrok, in kennis te stellen van de ontvangst van bovenstaand artikel.

Hij herhaalde dat hij tijd noch lust gevoelde om te gaan twisten met Dr. Wing Easton, doch dat hij hij vertrouwde, dat de boringen in Nickerie weldra een afdoend antwoord zouden geven aan het hardnekkig pessimisme van den heer Easton”.

Wij voegen er bij: Jammer dat de heer Vingerhoets zoo dikwijls heen en weer moet trekken, waardoor veel tijd verloren gaat.

* * *

In „De West” van 10 September lezen wij nog: „Volgens De Surinamer heeft Dr. Jemmy Weyerman na besprekingen met eenige heeren onder wie Dr. van Aalst en Mr. C. F. Schoch, een waterleidingmaatschappij opgericht, die — mits onder garantie van staatswege — de watervoorziening van Paramaribo wil ter hand nemen. De beslissing omtrent bedoelde garantie berust hoofdzakelijk bij den Minister van financiën. In de wachtiging van die beslissing zal Dr. Weyerman in October a.s. weder naar Suriname vertrekken, om nog enkele gegevens te verzamelen.”

* * *

„De West” van 17 September schrijft: „De gouvernements-secretaris meldt ons: Hierbij deel ik u, namens den Gouvernementsmede, dat blijkens een van den Minister van Koloniën ontvangen bericht, de heer Dr. A. van Gijn, oud-Minister van Financiën, voornemens is, vergezeld van zijne echtgenoot, een reis in West-Indië te ondernemen, waarbij ook Suriname zal worden aangedaan. Vermoedelijk verblijft 28, 29 en 30 October a.s.”

* * *

Uit hetzelfde blad: „Aan veertien onderwijzers in de Hindostansche taal is door den Gouverneur eervol ontslag verleend, met ingang van 1 October.

De vereeniging Bahrat Oeday heeft een verzoekschrift ingediend om aan deze onderwijzers — die hun betrekking verloren hebben door het besluit tot afschaffing van het Hindostansche onderwijs op de openbare scholen — te doen deelen in de wachtgeldenregeling. Er zijn er onder die reeds vijftien en meer jaren „tijdelijk” in dienst zijn.

Eenige jaren geleden was hun een definitieve benoeming in uitzicht gesteld, in welk geval zij aanspraak zouden hebben op pensioen. Ook deze toezegging is echter ten aanzien dezer Britsch-Indiërs niet nagekomen.”

* * *

„De Koning van België heeft aan den heer A. F. C. Curiel, aan wien op zijn verzoek eervol ontslag werd verleend als Belgisch Consul te Paramaribo, een hooge onderscheiding verleend door hem te benoemen tot Ridder in de orde van de Kroon.”

Curaçao.

Moedgevend!

Onder de medewerkers van het nieuwe Politiek Economisch Weekblad treffen wij op de lijst in het eerste nummer, 4 dezer verschenen, ook aan mr. G. H. Eskes. Wij spreken hierover gaarne onze voldoening uit, en hopen nu eens spoedig ook wat over Curaçao te lezen. In het genoemde nummer treft deze uitspraak: „Een diepe smaad is ons op Curaçao aangedaan, doch wat ons verheugd heeft, is de gezonde reactie, die ons volk op deze nationale vernedering heeft getoond.”

Koloniale Raad.

De Amigoe van 30 Augustus l.l. bespreekt in Curaçaosche Sprokkelingen hetzelfde onderwerp als wij verleden week aanroerden.

De Koloniale Raad, ofschoon in geen deele de wijze van de benoeming zijner leden, een vertegenwoordiging, heeft toch de belangen der bevolking te verdedigen en te behartigen. In zijn handen berust het wel en wee der kolonie, althans voor een groot deel. Komen die belangen, van welk klein en ver af gelegen deel der kolonie ook in het gedrang, dan heeft hij er voor de bres te springen.

De Raad heeft de belangen voor te staan van de Bovenwindsche eilanden. Doch hoevelen zijn er onder de leden, die van de Bovenwindsche toestanden de hoogte zijn.

Hoevelen die er iets voor voelen, zullen we maar vragen.

Nu is de heer R. J. Beaujon Jr. benoemd, buiten voordracht van den raad om.

Neem Aruba, dat op 't oogenblik toch wel iets betekent en in de toekomst nog heel wat beteekent zal; waar geen handen genoeg zijn om den jaren bestaanden achterstand op allerlei gebied in een voldoende tempo in te halen!

Hoeveel zijn er in den Raad, die begrijpen, dat de slakkengang van vroeger in de tegenwoordige periode van reusachtigen economischen opvoortgang, absoluut uit den boze is, — er moet aangepakt, hoe harder zoo beter.

Jarenlang reeds heeft de heer B. v. d. Veen Zepfeldt, onvermoeid in den Raad, met kracht en om de belangen van Aruba voorgestaan. Telken opnieu heeft hij zijn stem verheven in den Raad, tegen het systeem van verwaarloozing, waarin ook Aruba jaren lang de dupe geweest is. Hoe wils is zijn stem geweest als van een roepende de woestijn!

Is het niet billijk, dat nu Aruba met zijn twee rechtige wereldmaatschappijen, Curaçao naar de voorgrond gaat, dit eiland ook in den Raad zijn tegenwoordiger heeft, om aan de zijde van de leden, die reeds sinds jaren zich met hart en ziel wijden aan de belangen van Aruba, te strijden voor de levensbelangen van zijn geboortegrond, een zoo prachtige toekomst tegemoet gaat?

Wat voor bezwaar zou er tegen bestaan, nu Aruba niet meer zoo geïsoleerd is als voorheen, doch er een vaste verbinding van dit eiland met Curaçao bestaat?

Hoe komt 't, dat de Raad daaraan nog nooit gedacht heeft?

Gebrek aan belangstelling voor 't geen buiten Curaçao omgaat? 't Heeft er den schijn van."

Het blad verwijt den raad gebrek aan belangstelling voor de volksbelangen.

Neem b.v. maar een uit de vele — het woning-vraagstuk, wel een van de meest dringende en pijnlijke.

Aan klachten van de zijde van 't publiek heeft niet ontbroken; aan waarschuwingen en jammerklachten in de pers, al evenmin. Men behoeft de laatste jaargangen maar op te slaan, — voortdurend is er gehamerd op hetzelfde aambeeld: maatregelen van Bestuurszijde om het schrikbarende oprijven der huurprijzen tegen te gaan en in den reeds scherper zich openbarenden woningnood te voorzien.

Had de Raad zijn aandacht over dit vraagstuk willen laten gaan, wij zijn ervan overtuigd, dat er veel wat in de goede richting zou tot stand gekomen zijn.

En nu nog blijft de Raad in zijn schijnbare onverschilligheid voor het vraagstuk volharden."

In de M. v. T. op de suppletioire begroting voor 1929 is Gouverneur Fruytier de medewerking van den Raad komen inroepen, om op het gebied der volkshuisvesting voorzieningen te treffen. Hij vraagt het oordeel van den Raad over het verlenen van leen aan een Nederlandsche aannemersfirma, die in 1929 beginnen wil met den bouw van woningen met een maandhuur van ten hoogste f 100.

De steun zal worden verleend in denn vorm van leen op eerste hypotheek, af te lossen in 30 jaarlijkse termijnen. Voor dit doel werd een memorandum uitgetrokken. En de Raad?

"We hebben gezocht in het Voorloopig Verslag, het Eindverslag, doch tot onze groote verbazing is geen woord over gerept. Ook bij de openbare behandeling heeft geen van de leden zich gewaardigd er een woord over te spreken."

Het blad meent ten slotte, dat Curaçao noodig heeft een meer democratisch en werkelijk vertegenwoordigend lichaam, en vraagt, of in afwachting van de herziening van het regeringsreglement de Raad niet reeds eenigszins in die richting zou kunnen werken door bij de candidaatstelling voor de ontstane vacaturen rekening te houden met de belangen van het oogenblik, met belangen van het volk in zijn geheel en van de verschillende eilanden ieder afzonderlijk.

Verlof van den gouverneur!

"La Union" van 19 Sept. l.l. schrijft:

Bij Koninklijk besluit heeft de gouverneur verlof bekregen om met echtgenoot en kinderen naar Holland te gaan. Dit zal zeker zijn om de zoo droevige zaak van 8 Juni l.l. tegenover den nieuwen Minister van Koloniën op te helderen.

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”

Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST
UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Wij hopen van ganscher harte, en de groote meerderheid van het volk, zoo van Curaçao als van de andere eilanden is daarin met ons eenstemmig, dat de Gouverneur en zijn echtgenoot volkomen hersteld van de gevolgen der moeilijkheden van den laatsten tijd, en na met den Minister alle belangrijke zaken betreffende Curaçao geregeld te hebben, spoedig, gezond en wel, bij ons zal terugkeren, met kracht en nieuwe lust, om nog vele jaren lang te kunnen werken aan het welzijn van Curaçao en het Curaçaosche volk.

Uit den Verrren Vreemde.

Vliegerspectief.

In het aardige vlugschrift, door het hoofdbestuur der posteries, telegrafie en telefonie in Nederland aan organen van de pers, autoriteiten en andere uitverkorenen aangeboden, om juiste kennis te verspreiden omtrent hetgeen onze luchtpostdienst al gepresteerd heeft en in het tegenwoordige aanbiedt, komt o.a. de volgende opmerking voor:

„het groote vraagstuk is de grondorganisatie, zoolang de vliegtuigen zich in de lucht bevinden gaat alles normaal, de moeilijkheid begint, wanneer ze met de aarde te maken krijgen.

daar zijn vliegvelden langs de route, die soms een woestijn, soms een malsche weide, soms een moeras gelijken, al naar gelang de moessontijden zijn, waarin de wielen wegzinken, daar zijn scherpe steenen, die de banden laten springen, daar is het fijne stuifzand, dat in de wielassen vreet zoodat de rook er uitslaat."

Sedert het verschijnen van deze brochure zijn vluchten volbracht, die al weer verder strekkende perspectieven openen. Deze hebben wel geen nieuws gebracht, dat het boven aangegeven vraagstuk zelf nader tot een betere oplossing brengt, maar wel zoo dat de waarde van de daarin opgesloten moeilijkheden tot kleinere betekenis wordt teruggebracht.

Het aantal uren, dat men onafgebroken in de lucht kan blijven, was vroeger vooral afhankelijk van de hoeveelheid benzine, die meegevoerd kon worden. Proefondervindelijk is nu aangetoond, dat aanvulling van den voorraad tijdens de vlucht zonder bezwaar kan geschieden, hiernede is dit vraagstuk van volhouden alleen afhankelijk geworden van het uithoudingsvermogen van het personeel en de machine, weer en wind overigens dienende.

't Is een verschil of bij een proef, om dit uithoudingsvermogen onder de bestaande omstandigheden te bepalen, gecirkeld wordt in een gekozen, beperkt rayon, dan wel of een lange voorgeschreven weg gevolgd moet worden. Wij cijferen de beteekenis volstrekt niet weg van de volbrachte rondvlucht van meerdere etmalen, maar wij hechten toch meer waarde aan de prestatie van Coste en Bellonte, die in 48 uren, zonder tusschenlanding, van le Bourget, bij Parijs, gevlogen zijn naar Tsisikhar, in 't hart van Manchoerije. Den 27en September opgestegen, daalde hun vliegtuig Point d'interrogation den 29en, na een vlucht ongeveer over het geheele vaste land van Europa en Azië, in de grootste lengte, te hebben volbracht. In totaal wordt de afstand opgegeven als 8000 K.M., maar de werkelijk overvlogen lengte is zeker veel grooter geweest, zoo lezen wij althans.

De dappere vliegeniers hebben uren lang een gunstigen wind tot hun dienst gevonden, maar moesten elders een omweg maken om ongunstige atmosferische invloeden te ontwijken. Zij hadden 5280 L. benzine. De motor was van 600 C.V. De snelheid van den tweedekker overtrof soms 200 K.M. p. u.

De wensch om Wladiwostok te bereiken kon niet ten volle worden volbracht. De noodzakelijk geworden landing geschiedde op een punt zóó buiten 't wereldverkeer, dat ongeveer een week verloop vóódat het bericht ervan algemeen bekend werd.

Hetgeen volbracht is, spreekt van een niet ver verwijderde toekomst, waarin vluchten van 8000 K.M. in 2 dagen te volbrengen, dag en nacht doorvliend, in een dienstregeling zullen kunnen worden opgenomen. Hierdoor zal 't aantal der landingspunten aanzienlijk beperkt kunnen worden.

Het tweede postvliegtuig der reeks, welke nu tusschen Schiphol en Batavia in werking is, is te Siam weer de dupe geworden van de ongunstige lan-

dingsgelegenheid. Nu onze vliegtuigen nog 9 à 10 dagen over het traject doen, met ± 1400 K.M. per dag, zijn zij nog in groote mate afhankelijk van het vraagstuk der grondorganisatie. De dag zal echter komen, wellicht vrij spoedig, dat de vliegreis wordt volbracht in twee etappes, elk van ± 6000 K.M. in 48 uren, met één landingspunt slechts buiten Nederlands grondgebied.

Die mogelijkheid heeft den samensteller van de bovenaangehaalde officiele reclame-brochure voor den vliegpostdienst ook al voor den geest gestaan, waar hij onder „toekomstbespiegeling nederland-indië (de brochure gebruikt geen hoofdletters) schrijft: 8—6—4 dagen?"

Welk enorm belang met een verandering in dezen zin gemoeid zal gaan, moge ook blijken uit een mededeeling, onlangs door het Departement van Waterstaat ter algemeene kennis gebracht, en waarin de reden werd aangegeven, waardoor de postvluchten Nederland-Indië vooralsnog slechts tot ultimo 1929 konden worden geregeld.

„Het Departement van Waterstaat deelde mede, dat de regeeringen der landen, waarover de Nederlandsche vliegtuigen moeten gaan, aan de K.L.M. toestemming verleend hebben om voor haar postvluchten gebruik te maken van de in die landen aanwezige vliegerreinen, doch niet langer dan tot den eersten Januari 1930. Na dien datum zal dit niet meer mogen gebeuren in verband met het verrichten van werkzaamheden ter verbetering der bedoelde terreinen, waardoor deze tijdelijk voor het luchtverkeer onbruikbaar zullen zijn. Thans worden onderhandelingen gevoerd om de vluchten zonder onderbreking voort te zetten, zoodra zul's practisch mogelijk zal zijn."

In de door ons gedachte toekomst zal men ook op landingsmogelijkheid in geval van tegenspoed bedacht moeten blijven, maar als vast etappepunt zal men slechts over één punt in den vreemde tot een overeenkomst behoeven te komen.

Op het oogenblik dat wij dit schrijven, drijft de Graf Zeppelin over ons land, en dit opent nog weer gansch andere perspectieven.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Amersfoort

De Afdeling Amersfoort zal haar winter-programma openen met een lezing met lichtbeelden, te houden op Woensdag 23 October a.s., des avonds ten 8 ure in den Foyer van „Amicitia". Als spreker zal optreden Prof. Ir. C. W. Weys, die als onderwerp gekozen heeft: „Een en ander over een Particulier Land op Java". Waar de groote cultures nog onbeperkte mogelijkheden bieden aan het jongere geslacht, verwachten wij dat zoowel onze leden als de studeerende jeugd in grooten getale zullen opkomen om de steeds interessante mededeelingen van den hooggeleerde aan te hooren.

HET BESTUUR.

Afdeling Apeldoorn

I. Dinsdagavond 29 Oct., 8 uur, in de groote zaal van „La Bordelaise", Hoofdstraat. Lezing met lichtbeelden over „Indonesia los dari belanda?" door den heer J. C. Baars.

II. Dinsdagavond 19 Nov. de film „Tropisch Tourisme", met speciale muzikale begeleiding.

Toegang voor I. Leden met één introducee vrijen toegang. Begunstigers voor hun persoon ook. Verdere introductie à f 0.25.

Op 29 Oct. zullen mededeelingen omtrent het programma 1929—'30 gedaan worden.

III. Werft leden! Nu is het de goede tijd, want het seizoen voor lezingen en films is juist begonnen. Wie lid wordt profiteert dan ook nog van deze twee avonden.

Het Bestuur.

Afdeling Bergen op Zoom

28 October lezing met lichtbeelden door den heer Johan Koning, van 's-Gravenhage. Onderwerp: „De Suikercultuur op Java". Aanvang 8 uur n.m. in de kleine zaal van Thalia. Leden en begunstigers met hunne dames worden allen verwelkomd. Het ligt in de bedoeling van het bestuur H.H. leeraren van de verschillende inrichtingen van onderwijs hierbij uit te noodigen.

Zoo veel mogelijk zal elke maand een lezing over Oost- of West-Indië gehouden worden.

C. VERSLUYS Jr.

BOEKHANDEL OP ELK GEBIED

KANTOORARTIKELEN
LEESPORTEFEUILLE
MUZIEKHANDEL

HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR

REISLECTUUR

HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK

TELEFOON No. 18798

5716

GOOSEN & SWAGERMAN

UITSLUITEND

5705

LAAN v. MEERDERVOORT 100-100 a - Tel. 37867
DEN HAAG - OPGERICHT 1895 - DEN HAAG
PIANO'S - VLEUGELS - ORGELS

ELECTRISCHE GEYSERS

Goedkoop - Zuinig - Gevaarloos

Complete Electriche Sanitaire Installatiën

W. G. SCHEERES

ELECTRO-TECHNISCH BUREAU

DEN HAAG

Kantoor en Monsterkamer Hooigracht 1c 5052
Magazijn en Werkplaats Laan van Roos en Doorn 9

„DE LANDBOUWER”

SPECIAAL ADRES VOOR DE FIJNSTE SOORTEN KAAS

GOUDSCHE (jong en vet, als pikant en oud); LEIDSCHE en EDAMMER KAAS (jong, belegen en oud).

VERSCHIEDEN BARNEVELDSCH EIEREN.

ROOMBOTER en FIJNE VLEESCHWAREN van eerste klas fabrieken. 5913

TELEFOON 36511 - DEN HAAG - LARIXLAAN 74

VERKOOPHUIS GROOT HERTOGINNELAAN 101

DEN HAAG

SPECIAAL VOOR IND. FAMILIES INGERICHT

Bestaat ruim 25 jaar

5047

DAGELIJKS GEOPEND VAN 10 TOT 4 UUR

OOST & WEST

KOOPEN HUN PARAPLUI'S EN
WANDELSTOKKEN BIJ DE

F. A. TEURLINGS

SPIJSTRAAT 25 - DEN HAAG - TEL. 17092

WEEZENSTR. 5 - ROTTERDAM - TEL. 53534

KLEUTERHUIS „CLYNE DYCKE” te ZEIST

TEHUIS VOOR KINDEREN VAN ELKEN LEEFTIJD

zoowel voor VAST-, als voor KORTER- of LANGER

VERBLIJF in de Vacantiedaag en bij op reis zijn van de Ouders

GELEGEN IN HET VILLAPARADE

t. Putterlaan No. 14, Telefoon: Zeist 346

Prospecti worden op aanvraag gaarne

Directrice N. E. LANGEREIS

AANBEVOLEN DOOR DE VEREENIGING „OOST EN WEST”

Onderhandelingen zijn gaande om in November de film „Tropisch Tourisme” te kunnen geven.

De penningmeesteres der afdeling — mevr. de Witte—Rogiers, heeft postgiro No. 155117 Bergen op Zoom. Leden en begunstigers, die hunne contributie over 1929 nog niet betaalden, worden verzocht deze wel op genoemd nummer te willen overschrijven.

De Secretaris,
J. BRUINS.

Afdeling Breda.

De aandacht zij gevestigd op eene zeer nuttige instelling door het Bestuur in het leven geroepen en wel „een Informatiebureau”, adres: Wilhelminastraat 39, aldaar.

Afdeling Utrecht en Omstreken.

Vrijdag den 11en October had in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen de vertooning van de Paketvaartfilm „Tropisch Tourisme” plaats.

Helaas moest door een misverstand over de voltagte de muzikale begeleiding achterwege blijven. Een buitengewoon groote opkomst van onze leden en genoodigden bewijst wel de groote belangstelling, die er voor dit prachtige filmwerk bestaat.

Onze dank aan de Paketvaart Maatschappij,

die ons zooveel schoons en belangwekkends Nederlandsch-Oost-Indië te genieten gaf.

De Secretaresse van de afd. Utrecht en Omstreken.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op Zaterdag 26 October, des n.m. ten 2 u., in de leeszaal der Vereeniging, Korte Voorhout 6, alhier.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen.
3. Koloniaal Weekblad.
4. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
5. Rondvraag en sluiting.

De Alg. Secretaris,

VAN DER BRUGH.

P.S. Bij verhindering, plaatsvervanger verwacht.

Den Leden wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering ten spoedigste hiervan mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, K. Voorhout 6, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Voorzitter van den Landraad te Soerabaja.

Mutatiestaat van 10 tot 17 October.

Nieuwe Leden

Geïntroduceerd door:

J. Wolff, Heemstede, Pieter de Hooghstraat 22. f 5.....	den heer G. J. v. d. Heide te Oosterbeek.
P. van den Biggelaar, Voorzitter v. d. Kamer v. Koophandel in Noord-Brabant, Breda, Ginnekenweg 44. f 5	Afdeulingsbestuur Breda.
J. E. Timmer, Oud Luit.-Kolonel Art. N.-I. L., Breda, Ginnekenweg 36. f 5.	Afdeulingsbestuur Bergen op Zoom.
A. Baretta, 1ste Luit. Veldartillerie, Bergen op Zoom, Bredaschestraat 52. f 5.	den heer J. C. Baars te Apeldoorn.
A. G. C. Reijers. Kapt. Inf. Halsteren, Halstersche weg D. 77 2. f 5.	den heer C. Visser te Den Haag.
W. Th. Hermsen, Eigenaar Restaurant „La Bordelaise”, Hoofdstraat, Apeldoorn. f 5.	mevr. M. Naessens te Amsterdam.
J. Kilian, Oud Administrateur s.f. „Brangkal”, Den Haag, Jan van Nassaustraat 90. f 5	Eigen aanmelding.
Mevr. M. Wiemans, Den Haag, Tapijtweg 19. f 5	Voorzitter Afd. Nijmegen.
E. J. Schoneveld, Loosduinen, Haagweg 655. f 5.....	Eigen aanmelding.
Mej. L. de Jonge, Nijmegen, Bijleveldsingel 6. f 5.....	den heer J. B. Warnars te Enschedé.
H. J. Kolkman, Procuratiehouder der Papierfabr. Gelderland, Nijmegen, Groesbeeksche Weg 64. f 5	Rectificatie: F. A. H. Marchand, Amsterdam, Transvaalkade 8A.
J. van de Vegte, Machinist bij de Nederl. Spoorwegen, Enschede, Twickelerweg 16. f 7.50	
J. Th. Ebeling, Enschede, Gronauschestraat 34. f 5.	
Mej. M. C. H. Warnars, Enschede, Bentrotstr. 4. f 5.	

Nieuwe Begunstigers

G. J. de Zwaan, Bilthoven, „Vanessa”, Hobbemalaan 3.	Afdelingsbestuur Utrecht.
Baronesse A. van Tuyl van Serooskerken, Zeist, „Pasadena”.	
G. A. S. Machery, Directeur v. d. Berlitzschool, Utrecht, Oude Gracht 77a.	

Adresveranderingen

L. V. A. de Leau, 1ste Luit. Inf., van: Utrecht, Maliesingel 30, naar: Bergen op Zoom, Ooster Boulevard 50. f 5.	Mevr. de wed. B. Bronkhorst-Dekker, Den Haag, van: Archimedesstr. 141, naar: Pijnboomstraat 63.
A. van Dooren, wd. Inspecteur 1ste kl. P.T.T., van: Rotterdam, Prins Hendrikkade 126a, naar: Soerabaja.	J. J. Munniks de Jong, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Hotel Duinoord, naar: Mauvestraat 53.
Mevr. J. de Booy-van Ledden Hulsebosch, van: Nijmegen, Groesbeekscheweg 4, naar: Kallianget (Madoera)	E. S. C. de Veer Abrahamsz, Oud Adv.-Gen., Den Haag, van: Perponcherstr. 136, naar: Gr. Hertoginnel. 224.
D. K. Boele, Amsterdam, van: Marnixstr. 390h, naar: Linaeuskade 33 huis.	W. G. van Wettum, Regeeringsadviseur in Internationale Opiumzaken, Den Haag, van: Van Beverningkstraat 5, naar: Ten Hovestraat 22.
W. H. M. O. Hacon, van: Epe, Vlijtweg 375, naar: Haarlem, Tetterodestr. 10B. f 5.	Mr. J. H. Halkema, thans: Onder-Voorzitter Landraad te Meester Cornelis.
G. H. van den Berg, Insp. 1ste kl. bij den Raad van Arbeid, Amersfoort, Barchman Wuytterslaan, van: 152 naar: 158.	D. A. van Waardenburg, Off. van Gez., van: Makasser, naar: Magelang.
P. C. Smit, Hilversum, van: Javalaan 3, naar: Oranje-laan 7a.	O. W. Veldhuyzen, Majoor-Intendant, van: Magelang, naar: Soerabaja.
Prof. Dr. J. H. Boeke, van: Apeldoorn, Dennenlaan 6, naar: Den Haag, Balistr. 68. f 5.	G. F. P. Antes, thans: Hoofd 1ste H.I.S. te Malang.
K. M. Haagmans, Oud Dirigeerend Officier v. Gezondheid 1ste kl. N.-I. L., van: Voorburg, Heldenburgdwaarsstraat 17, naar: Apeldoorn, 2de Beukenlaan (Boschweg). f 5.	O. M. Goedhart, Oud Gouverneur van Atjeh, thans Raadsman voor Studeerenden bij het Min. van Koloniën, Den Haag, van: Sweelinckstr. 35, naar: L. van Meerdervoort 367.
Dr. G. L. L. Kemmerling, Oud Mijn-ingenieur N.-I., van: Den Haag, Van Boetelaerlaan 183, naar: Bussum, Moerweg 1. f 5.	K. W. Rauh, Oud-Majoor Cav. N.-I. L., Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 30, naar: Meezenlaan 26.
A. Lemans, van: Amsterdam, Damrak 74, naar: Den Haag, Van Stolkweg 4. f 5.	W. F. van Vliet, Oud Luit.-Kolonel Genie N.-I. L., van: Den Haag, van Weede van Dijkveldstr. 41, naar: Zeist, Krullenlaan 37. f 5. (Afd. Utrecht).
	G. Elink Schuurman, Velp (G.), van: Stationstr. 8, naar: „Huize ter Hooge”, Schoonenbergsingel 26.